Nr 12 WARSZAWA, 15 CZERWCA ROKU 1938. ROK XX

GAZETA ADMINISTRACJI

DWUTYGODNIK

POŚWIĘCONY PRAWU PUBLICZNEMU ORAZ ZAGADNIENIOM ADMINISTRACJI RZĄDOWEJ I SAMORZĄDOWEJ

TREŚĆ:

REDAKTOR: FRANCISZEK KAUFMAN

WARUNKI PRENUMERATY:

rocznie z przesyłką zł 18.—
kwartalnie „ „ zł 4.50
Pojedynczy numer zł 1.—

CENA OGŁOSZEŃ:

strona	1/1	1/2	1/4	1/8
zł	200	120	65	35

Konto czekowe P. K. O. 30192. Konto pocztowe Kartoteka nr 6 (do sumy 50 zł).

Redakcja i administr.: Trębacka 11. Tel. redakcji 606-17; tel. administracji 606-14.
Redakcja rękopisów nie zwraca.

STEFAN SZMAKFEFER

ORGANIZACJA INSPEKTORATU GOSPODARCZEGO[1])

Zródłem naszych obecnych cierpień jest nie starość naszej cywilizacji, zwiastująca rychły jej kres, ale gwałtowny rytm ewolucji, uniemożliwiający państwom dostosowanie się do szybko zmieniających się faz rozwojowych. *J. M. Keynes.*

I

Terenowe organizacje samorządu gospodarczego a administracja ogólna.

1. *Ingerencja państwa w życiu obywateli.*

Zagadnienie usprawnienia administracji państwowej wkracza głęboko w życie społeczeństwa. „Papierki" załatwiane w różnych biurach czy urzędach są realnym wykładnikiem tego życia na powierzchni stycznej czynnika regulującego, a więc państwa ze społeczeństwem. Wraz z rozwojem życia zbiorowego zachodzi stała konieczność zwiększania ingerencji państwa, zwiększa się ilość spraw, wymagających obustronnego działania, szczególnie w państwach o dopiero krystalizujących się formach współżycia obywateli i posiadających duży procent przyrostu naturalnego ludności przy jednocześnie małych bogactwach naturalnych i społecznych. Konieczność ingerencji czynnika regulującego wystąpi specjalnie ostro, zwłaszcza jeśli życie zbiorowe nie wykazuje w dostatecznym stopniu odpowiedniej inicjatywy dla pokonywania zadań, wyrastających przed zbiorowością. Tego rodzaju państwa są zmuszone do większej ingerencji w życie obywateli i roztaczania większego nadzoru nad organizacją życia gospodarczego państwa.

2. *Administracja ogólna a inne działy administracji państwowej.*

Poszczególne działy administracji państwowej, dążąc do usprawnienia, przeważnie redukują tylko swoje akcje w kierunku usprawnienia obiegu „papierków"—i stwierdzić możemy, że osiągają zupełnie dobre rezultaty. O ile tak przeprowadzone usprawnienie większości działów

[1]) Konstytucja z dn. 23 kwietnia 1935—art. 76 pkt 4: „Nadzór nad działalnością samorządu gospodarczego sprawuje Rząd przez powołane do tego organa.

a. p. (administracji państwowej) można uważać za mniej lub więcej dostateczne, o tyle wymagania nasze w stosunku do usprawnienia a. o. (administracji ogólnej) muszą być niewspółmiernie większe. Administracja ogólna bowiem, poza załatwieniem spraw leżących w jej bezpośrednim zakresie, jest obarczana również pracami na rzecz innych resortów administracji państwowej przez koordynowanie w większym lub mniejszym stopniu posunięć w terenie poszczególnych działów administracji państwowej bądź we własnym zakresie, bądź też przez szybkie i dokładne informowanie i orientowanie władz wyższych o rzeczywistej sytuacji w terenie (gospodarczej, politycznej i in.). Zadanie to może być należycie spełniane wyłącznie przy utrzymywaniu jak najściślejszego i bezpośredniego kontaktu ze społeczeństwem.

3. *Współpraca administracji państwowej z terenowymi organizacjami samorządu gospodarczego.*

Różne rozporządzenia wykonawcze, oparte na ustawach, mających regulować stosunki obywateli, są wprowadzane w życie przeważnie przez I instancję (starostwa i inne), które z roku na rok, wobec zwiększającej się liczby rozporządzeń, będą musiały, celem dokładnego wprowadzania w życie powyższych norm bądź (I) zwiększyć ilość urzędników, bądź też (II) wprowadzone już w życie przekazywać w tej czy innej formie i zakresie terenowym organizacjom. W przeciwnym razie, jako naturalny objaw wobec nadmiernego przeciążenia urzędników, społeczeństwo będzie demoralizowane brakiem właściwej kontroli nad wykonywaniem przez obywateli odnośnych rozporządzeń.

I. Rozwiązanie tego zagadnienia przez zwiększenie ilości urzędników byłoby bardzo niewskazane, gdyż:

a) wydatnie obciążając budżet państwowy, zwiększamy ilość osób o stosunkowo małej wartości produkcyjnej, oraz

b) nadzór nad wykonywaniem rozporządzeń miałby pewien charakter policyjny, co uznać należy za szkodliwe na ogół, z wyjątkiem okresu wprowadzenia nowych norm w życie.

II. Drugi zaś sposób rozwiązania powyższego zagadnienia — przez stopniowe przekazywanie kontroli nad wykonywaniem większości wprowadzonych już w życie rozporządzeń, w tej czy innej formie i zakresie terenowym organizacjom, wzmocni ich znaczenie w terenie i będzie momentem wychowawczym społeczeństwa. Pozwoli to jednocześnie:

a) nie tylko że nie zwiększać ilości urzędników w I instancji, lecz przez odciążenie umożliwi użycie ich do zwiększenia kontroli nad wykonywaniem rozporządzeń przez poszczególnych obywateli, oraz

b) na zwiększenie tak ważnego momentu profilaktyki w polityce karno-administracyjnej. Sporządzanie zaś protokółów, karanie grzywnami lub nawet bezwzględnym aresztem, których wykonanie odbywa się po paru miesiącach, kiedy obywatel prawie już zapomniał o dokonanym wykroczeniu — nie tylko nie osiąga celu, przewidzianego przez politykę karno - administracyjną, lecz wręcz przeciwnie — źle nastraja obywateli wobec państwa.

System przekazywania niektórych uprawnień lub nawet tylko ścisła współpraca z terenowymi organizacjami, stosowana już obecnie na niektórych odcinkach, np. przerzucenie na automobilkluby egzaminów na kierowców samochodowych, współpraca tychże klubów z policją drogową; kontrola nad wprowadzeniem w życie ustawy o uboju rytualnym, wykonywana przez cechy, związki i stowarzyszenia rzeźników, kupców itd.; kontrola godzin handlu w niedziele i święta, jak również dnie przedświąteczne itd. itd. — wydaje dobre rezultaty, zmniejszając ilość protokółów, a tym samym i ukaranych obywateli przy jednocześnie zwiększonej faktycznie kontroli nad wykonywaniem odnośnych rozporządzeń.

System ten jednakże wymaga od odpowiednich władz, a przede wszystkim starostów mocnego i bezwzględnego postępowania przy kontrolowaniu akcyj zleconych odpowiednim organizacjom.

II

Inspektorat Gospodarczy.

4. *Władze naczelne a teren.*

W chwili obecnej wszystkie polecenia władz naczelnych, a więc i polecenia o charakterze gospodarczym, idąc normalną drogą służbową, przechodzą przez szereg rąk: naczelników, kierowników referentów, starostów, wicestarostów i znów referentów. Przy tak długim łańcuchu urzędników, załatwiających „papierek" w kolejności, jest nie do pomyślenia, aby nie został wywarty przez nich pewien swoisty wpływ w zależności od posiadanych uzdolnień organizacyjnych. Skutki w interpretowaniu zarządzeń przez taką kolejkę załatwiających je urzędników całkowicie odczuwa teren. Organizacja wcielania przez I instancję zarządzeń władz naczelnych będzie tak zindywidualizowana, że może dojść nieraz do podobnych wypadków, jaki np. miał miejsce przy niedawno zarządzonej przez Min. Spr. Wewn. akcji ujawniania cen, gdzie w jednym ze starostw ceny były wyznaczane poprostu przez

komendanta posterunku P. P. Widzimy więc jak powoli dochodzą do terenu i w jak spaczonej formie są nieraz realizowane nawet najlepsze czasem posunięcia władz naczelnych.

Gorzej nieraz jest jeszcze, gdy chodzi o informowanie władz naczelnych o stanie rzeczywistym w terenie. Zdarza się bowiem, że zdrowa i życiowa inicjatywa społeczna, jeżeli nawet nie zostanie odłożona „ad akta", po dojściu jednak do władz naczelnych t.zw. drogą służbową może nieraz całkowicie zmienić swój sens, dzięki opiniom ludzi, nie mających innej styczności z życiem, jak tylko załatwianie „papierków", dotyczących poszczególnych obywateli.

Posługiwanie się więc tak ciężkim i skomplikowanym aparatem przez władze naczelne bądź to przy przekazywaniu swoich poleceń, bądź też przy otrzymywaniu meldunków o istotnym stanie w terenie, nie może dawać władzom naczelnym pewności o realnych wynikach, ani też powodować właściwych rozporządzeń, wywoływanych zmianami sytuacyjnymi w terenie.

5. Rola terenowych organizacyj samorządu gospodarczego w czasie wojny.

Do wyżej wymienionych motywów, przemawiających za zwiększeniem współpracy i wzmocnieniem terenowych organizacyj samorządu gospodarczego musimy zaliczyć ewentualność wojny. To państwo, gdzie organizacja gospodarcza oprze się na zdrowych samorządach, a rola administracji państwowej, będąca jednocześnie asekuracją pracy tychże samorządów, ograniczy się wyłącznie do kontroli tempa i wydajności, będzie mogło wydobyć maksimum potencjału gospodarczego.

Rzeczą więc administracji państwowej w ogóle, a administracji ogólnej w szczególności będzie stworzenie takich warunków w czasie pokoju, aby organizacje samorządu gospodarczego mogły się rozwinąć i oprzeć na zdrowej i konkretnej współpracy z administracją. Osiągnąć powyższe będziemy mogli nie przez odpowiednie „papierki" (okólniki, pisma etc.), a tylko przez wprowadzenie do tej pracy bezpośrednio żywego człowieka, którego zadaniem byłoby nie tylko stworzenie warunków harmonijnej współpracy między organizacjami samorządu gospodarczego a administracją państwową, lecz i ewentualna pomoc przy organizowaniu samych organizacyj samorządu gospodarczego na zdrowych i mocnych podstawach.

Jako pierwsze próby wprowadzenia „człowieka" — zbliżenia władz naczelnych do terenu możemy uważać wysłanie przez wicepremiera

Kwiatkowskiego na początku 1936 r. specjalnej, międzyministerialnej komisji na Wileńszczyznę. Celem tej komisji było zorientowanie bezpośrednio Rządu o istotnym stanie i potrzebach lokalnego rzemiosła.

6. *Wojewódzki inspektor gospodarczy.*

Na podstawie powyższego uważałbym za konieczne stworzenie etatu inspektora gospodarczego w urzędzie wojewódzkim. Najważniejszym zadaniem jego byłoby:

a) organizacja wprowadzania w życie zarządzeń o charakterze wyłącznie gospodarczym w myśl wskazań wojewody,

b) zajmowanie się tylko ogólnymi zagadnieniami gospodarczymi (a nie sprawami poszczególnych obywateli),

c) koordynacja zarządzeń o charakterze gospodarczym, wydawana przez różne urzędy na terenie województwa,

d) organizowanie i nadzór nad organizacjami samorządu gospodarczego,

e) kontrola nad współpracą między administracją państwową a terenowymi organizacjami samorządu gospodarczego, dotychczasowa bowiem współpraca ogranicza się przeważnie do sporadycznych wypadków.

Ze względu na rodzaj zadań, których wykonania będą wymagali wojewodowie od wojewódzkich inspektorów gospodarczych, muszą oni posiadać odpowiednie kwalifikacje, z których najważniejsze będą: duże zdolności organizacyjne, wysokie poczucie taktu, ułatwiające obcowanie z ludźmi, energia i sprężystość, gdyż tylko dzięki bezpośredniemu promieniowaniu w terenie powyższych zalet, będą oni mogli osiągnąć dodatnie rezultaty swej pracy.

Pewność zwartej i zdrowej organizacji samorządu gospodarczego pozwoli administracji państwowej zlecić niektóre czynności tym samorządom. Odciążenie w ten sposób urzędników w pracy da możność pozostałe czynności wykonać dokładniej oraz umożliwi natychmiastowe realizowanie ewentualnych, specjalnych akcyj, zleconych przez władze wyższe, bez uszczerbku dla spraw bieżących.

7. *Główny Inspektorat Gospodarczy.*

Rozwiązując zagadnienie wojewódzkich inspektorów gospodarczych w płaszczyźnie pionowej, to jest powiązania ich w instancji wyższej, celem skoordynowania prac na terenie całego Państwa, uważałbym za konieczne stworzenie stanowiska głównego inspektora gospodarczego

w Prezydium Rady Ministrów, ze względu na zainteresowanie tymi pracami różnych ministerstw.

Czy dla wykonania zadań głównego inspektora gospodarczego jest wskazane stworzenie rozbudowanego biura z odpowiednią ilością naczelników, kierowników, referentów itd.? Sądzę, że nie. Dobrani bowiem jako urzędnicy tego biura, nawet najlepsi i najzdolniejsi organizatorzy, stykający się przy wprowadzaniu w życie różnych rozporządzeń bezpośrednio z terenem, po pewnym czasie zamienią się w teoretyków-organizatorów; dziać się to przy tym będzie kosztem pozbawienia różnych urzędów najwartościowszych jednostek. Organizacja zaś samego tylko takiego biura — urzędu bez jednoczesnego stworzenia etatów wojewódzkich inspektorów gospodarczych, jest zupełnie niecelowa, gdyż oprócz powyższej obawy teoretyzowania zagadnień życia, byłaby to jeszcze praca, oparta na nierealnych i nieistotnych zagadnieniach terenu.

Uważałbym więc za wskazane stworzenie stanowiska głównego inspektora gospodarczego, który posiadałby niewielkie biuro o charakterze raczej kancelaryjnym. Dla opracowywania zaś planów realizacji zarządzeń gospodarczych Rządu byliby przydzielani na pewien tylko potrzebny okres najlepsi urzędnicy z odpowiednich działów i komórek. Dałoby to możność korzystania ze współpracy nie tylko teoretyków, ale ludzi posiadających znajomość terenu przez ciągłą styczność ze społeczeństwem, nie pozbawiając jednocześnie urzędów najlepszych pracowników.

Tak pomyślana organizacja pozwoliłaby na szybkie *wcielanie w życie realnie i dokładnie* opracowanych zarządzeń gospodarczych Rządu, jak również *ścisłe i szybkie informowanie go o istotnych potrzebach terenu.*

III

Wpływ Inspektoratu Gospodarczego na życie polityczne.

Stworzenie Inspektoratu Gospodarczego oprócz zbliżenia Rządu do terenu i korzyści usprawnienia aparatu administracyjnego, pozwoli Państwu jeszcze na wychowywanie i przygotowywanie obywateli do udziału w gospodarowaniu Państwem, począwszy od odcinka własnego terenu — do udziału w ciałach ustawodawczych. W chwili obecnej obywatel, wskutek słabej przeważnie organizacji terenowych stowarzyszeń gospodarczych oraz małej ich współpracy z administracją państwową, nie osiąga tych rezultatów, które będą możliwe przy współudziale inspektorów gospodarczych, posiadających — oprócz zdolności organizacyj-

nych i taktu w obcowaniu z ludźmi, jeszcze uprawnienia do nadzorowania harmonijnej i konkretnej współpracy administracji państwowej z terenowymi organizacjami samorządu gospodarczego.

Obywatel, biorąc jednocześnie udział w organizacjach politycznych, będzie wnosił moment istotnej znajomości i możliwości terenu, a nie ograniczy się tylko do teoretycznego i doktrynerskiego ujmowania tych zagadnień w płaszczyźnie wyłącznie politycznej.

Organizacja polityczna oparta tylko na zdrowych dołach, będzie zdolna do jakichś poczynań. Pamiętać musimy, że organizacje, jeśli nie mają bardzo energicznych i silnych indywidualności na czele, to przeważnie z biegiem czasu wskutek rozrostu biurokratyzmu pracy, kosztem zatracenia linii przewodniej, zaczynają opierać się na fałszywych meldunkach, które nie odzwierciadlają istotnych nastrojów ludności i potrzeb terenu. Tym samym organizacje takie wcześniej czy później zostają skazane na zagładę.

Tylko przez wychowanie i przygotowanie obywatela do brania udziału w konkretnej pracy, począwszy od własnego odcinka, będziemy mieli Państwo scementowane, oparte o całe społeczeństwo.

MGR ST. DUSZNIAK

IMPASY W USTAWIE SAMORZĄDOWEJ

Konstrukcja prawna, ustalająca z jednej strony automatyczne działanie danego przepisu prawnego w z góry określonej sytuacji, z drugiej zaś oddająca decyzję w tym względzie organom kolegialnym stanowi nie tylko o jej wadliwości kodyfikacyjnej, ale w praktycznym stosowaniu niweczy działanie tego przepisu.

Takie sytuacje prawne, w których przewidziano automatyczne skutki prawne, a które nie są jednak automatyczne, prowadzą oczywiście do impasu, podważając powagę prawa i władz, powołanych w jego imieniu do działania, a co najgorsze i do bezwładności prawa.

Wgląd do ustawy samorządowej z r. 1933 zapoznaje nas już w początkowych jej postanowieniach z władzami nadzorczymi, którymi w rozumieniu tej ustawy są wydziały powiatowe w stosunku do gmin wiejskich i miast niewydzielonych, a wojewoda przy współdziałaniu wydziału wojewódzkiego w stosunku do miast pozostałych i pow. zw. samorządowych.

Pamiętając o tych władzach nadzorczych, przejdźmy obecnie do tych interesujących nas w niniejszym wypadku dalszych przepisów ustawy samorządowej, które powołują te władze do działania w ściśle określonych tam wypadkach czy też sytuacjach.

W art. 7, który z wielu innych podobnych wybieramy dla użytku niniejszych rozważań, ustawa przekazuje tym władzom orzekanie w stosunku do przełożonego gminy o utracie mandatu i o zawieszeniu w jego sprawowaniu, w wypadkach tam określonych, przy czym jednakże wyraźnie zastrzeżono, że zawieszenie następuje z mocy ustawy, a utratę mandatu przewidziano w formie imperatywu.

Mamy więc tutaj działanie ustawy z mocy jej samej oraz obligatoryjny nakaz ustawy, a zarazem orzecznictwo władz nadzorczych w tym względzie.

Nadając obecnie tym przepisom rumieńce życia, weźmy dla zilustrowania wypowiedzianej na wstępie tezy przykład, podpa-

dający pod przytoczone przepisy, a który zostaje zaczerpnięty z praktyki administracyjnej.

Wójt w okresie sprawowania swego mandatu w jednej z gmin zostaje obwiniony, a następnie oskarżony o czyny zagrożone rygorami z § 1 art. 47 k. k., co wedle art. 7 ustęp 2 ustawy samorządowej powoduje z mocy samego prawa zawieszenie tego wójta w urzędowaniu. Sprawa więc wyjątkowo jasna, odpowiadająca najściślej przepisom prawnym i zdawałoby się nie nasuwająca żadnych trudności w tym, by wójt zaprzestał swych czynności i przekazał je swemu zastępcy.

Takie mniemanie jest jednak mylne, bo — jak już poprzednio wspomniano — o tym ma dopiero orzec władza nadzorcza. Wójt, którego już sama ustawa poddała zawieszeniu w sprawowaniu mandatu, mandat ten wykonuje nadal i oczekuje na orzeczenie władzy nadzorczej, którą jest w niniejszym wypadku wydział powiatowy, a zatem kolegium złożone z 6 członków i poddane przewodnictwu i tylko przewodnictwu starosty powiatowego.

Wydział powiatowy po rozpatrzeniu sprawy nabiera przekonania o niesłuszności obwinienia i oskarżenia wójta i mimo argumentów przewodniczącego, a zapewne i referenta sprawy podejmuje uchwałę odmawiającą orzeczenia o zawieszeniu wójta w urzędowaniu.

W rezultacie więc wójt wykonuje swe czynności dalej wbrew, a zarazem zgodnie z przepisami prawa, a w każdym razie nie wbrew orzeczeniu władzy nadzorczej.

Powoduje to impas, z którego wyjście staje się przedmiotem różnych prób ze strony interesowanych władz.

A więc unieważnienie uchwały wydziału powiatowego w myśl art. 52 ordynacji powiatowej, gdyż uchwała ta pogwałciła wymieniony przepis ustawy samorządowej.—Ale unieważnienie nie zmienia uchwały negatywnej na pozytywną i nie daje wymaganego przez ustawę orzeczenia o zawieszeniu wójta w urzędowaniu.

Rozwiązanie rady i wydziału powiatowego przerzuci wprawdzie na starostę prawo do wydania pożądanego orzeczenia, ale sprawa sama nie jest znowu takiej wagi, aby można uznać za uzasadnione narażanie powiatu na perypetie wyborcze i sięganie aż do tak drastycznych rygorów. Zresztą nie musi to jeszcze zmienić poglądu nowowybranego wydziału powiatowego na dalsze podobne sprawy, a w każdym razie nie zmieni to samej sytuacji prawnej. A zatem bezradność, której nie może znosić porządek prawny.

Taki sam, a z natury swej bardziej jeszcze gorszący stan rzeczy zajdzie w wypadku, gdy w myśl art. 7 ustęp 1 ustawy samorządowej

wójt czy też burmistrz traci mandat, a odnośne kolegium nie uzna racji do powzięcia uchwały, odpowiadającej wymogom ustawy.

Nieco inaczej, ale jednak skomplikowanie przedstawia się sprawa, jeśli rzeczowa właściwość uruchamia współudział wydziału wojewódzkiego do orzecznictwa w tym względzie.

Wprawdzie opiniodawczy w tym wypadku charakter współudziału wydziału wojewódzkiego nie narzuca wojewodzie obowiązku respektowania opinii, naruszającej przepisy ustawy, to jednak już sam fakt potępienia przez wojewodę w tej czy innej formie takiej opinii nie wnosi właściwych elementów do pracy tego kolegium.

Nie można uznać za właściwe również oddawanie przełożonemu gminy decyzji w omawianych sprawach w odniesieniu do innych członków organu ustrojowego.

Przełożony gminy działający w tym wypadku jednostkowo, mając orzekać o zawieszeniu radnego czy też ławnika w sprawowaniu mandatu lub o utracie mandatu, i to samodzielnie czy też po zasięgnięciu opinii kolegium w myśl art. 44 ustęp 2 może również objawić swój własny pogląd na kwestię winy swego współobywatela—radnego lub ławnika i dać temu wyraz w nie wydaniu przewidzianego w ustawie orzeczenia — co w rezultacie stwarza sytuację analogiczną, jak przy opisanym poprzednio podobnym stanowisku wydziału powiatowego.

Kwestia dyscyplinarnej za to odpowiedzialności przełożonego gminy nie zmienia w zasadzie w niczym tego impasu prawnego, o który w niniejszym wypadku chodzi.

Wypada obecnie z kolei zastanowić się, czy powoływanie w przedstawionych wypadkach do działania kolegiów jako władz nadzorczych, czy też jako czynników współdziałających z tymi władzami jest celowe, a jeśli nie—kto miałby w takim razie wstąpić w ich miejsce.

Otóż stwierdzić wypada, że nie są widoczne żadne argumenty uzasadniające oddawanie takich decyzyj w ręce kolegiów względnie przełożonych gmin, mówiąc ogólnie w ręce czynników hierarchicznie niezależnych, natomiast wszystko przemawia za powołaniem do tego nadzorczych władz państwowych, a więc starosty i wojewody, działających jednostkowo.

JERZY WENGIEROW

O PRAWIE NIEZUNIFIKOWANYM W ZAKRESIE RESORTU OPIEKI SPOŁECZNEJ

(Dokończenie)

7. *Higiena otoczenia*—podstawowe znaczenie ma rozp. Prezydenta Rzplitej z 16.III 1928 o zaopatrywaniu ludności w w o d ę (Dz. U. poz. 310), zmienione rozp. Pr. Rzpl. z 28.XII 1934 (Dz. U. poz. 976) i ustawą z 31.III 1936 (Dz. U. poz. 210). Rozporządzenie to obowiązuje na obszarze całej Rzeczypospolitej z wyjątkiem woj. śląskiego, gdzie osobnych przepisów w kwestii tej nie ma, zwłaszcza że Śląsk ma wodociągi państwowe. Do rozporządzenia tego wydano rozp. wykonawcze z 27.VIII 1933 o wodzie do picia i potrzeb gospodarczych (Dz. U. poz. 562) oraz rozp. z 8.I 1938 o korzystaniu zarządzeń wodociągowych oraz urządzeń do usuwania nieczystości (Dz. U. poz. 76); poza tym wymienić tu należy przepisy, dotyczące budowy studni; postanowienia o studniach zawarte są dla gmin miejskich i uzdrowisk uznanych za posiadające charakter użyteczności publicznej w art. 246—250 prawa budowlanego (rozp. Prezydenta Rzplitej z 16.II 1828, Dz. U. poz. 202), dla gmin wiejskich zaś w art. 308—312 tego prawa. Jest spornym, czy obowiązuje nadal rozp. Nacz. Nadzw. Komis. do walki z epidemiami w porozumieniu z Min. Spr. Wewnętrznych z 25.X 1920 w przedmiocie budowy i utrzymania studni (Dz. U. poz. 677); rozporządzenie to obowiązywałoby w woj. centralnych, wschodnich i południowych, nie wyłączając cieszyńskiej części woj. śląskiego.

Również spornym jest obowiązywanie rozporządzenia Nacz. Nadzwyczajnego Komis. do spraw walki z epidemiami z 1.XII 1934 o korzystaniu z urządzeń wodociągowych i kanalizacyjnych (Dz. U. poz. 990), które również nie obowiązuje w woj. zachodnich.

Usuwanie nieczystości unormowane jest przepisami art. 251—261 oraz art. 313—316 prawa budowlanego w brzmieniu zmienionym przez ustawę z 14.VII 1936 (Dz. U. poz. 405); nadto obowiązuje osobne rozp. Prezydenta Rzplitej z 15.III 1928 o usuwaniu nieczystości i wód opa-

dowych (Dz. U. poz. 311), które stosownie do art. 14 obowiązuje na całym obszarze Rzeczypospolitej z wyjątkiem woj. śląskiego, gdzie mają zastosowanie lokalne przepisy policyjne.

Przechodząc do przepisów sanitarno-porządkowych wymienić należy rozp. Min. Op. Społecznej z 26.IX 1935 o utrzymaniu porządku i czystości w miejscach publicznych i w niektórych miejscach prywatnych (Dz. U. poz. 476); rozporządzenie to zostało dodatkowo rozciągnięte na miejscowości, których początkowo nie dotyczyło, rozporządzeniem z 30.I 1936 (Dz. U. poz. 115); wobec czego cytowane przepisy obowiązują obecnie na obszarze całej Rzeczypospolitej.

Do grupy przepisów sanitarno-porządkowych zaliczyć należy również częściowo rozp. Min. Przem. i Handlu z 4.VIII 1936 wydane w porozumieniu z Min. Roln. i Ref. Rolnych, Spr. Wewnętrznych oraz Op. Społecznej w sprawie targowisk (Dz. U. poz. 462), które zawiera liczne postanowienia z dziedziny sanitarno-porządkowej. Ponieważ rozp. Prezydenta Rzplitej z 27.X 1933 w sprawie uregulowania obrotu zwierzętami gospodarskimi i drobiem oraz obrotu hurtowego mięsem (Dz. U. poz. 639) obowiązuje na obszarze całej Rzeczypospolitej, przeto i przepisy o targowiskach uważać można — jak sądzę — za obowiązujące w całym Państwie.

W dalszym ciągu do grupy przepisów sanitarno-porządkowych należy rozporządzenie Ministra Opieki Społecznej z dnia 1 lipca 1935 r. w sprawie przepisów sanitarnych dla hoteli, pokojów umeblowanych i pensjonatów (Dz. U. poz. 352); rozporządzenie to wydane na podstawie ustawy z 21.II 1935 o zapobieganiu chorobom zakaźnym i o ich zwalczaniu (Dz. U. poz. 198) uważać można — jak sądzę — za obowiązujące na obszarze całej Rzeczypospolitej.

Do grupy tej należy z kolei rozporządzenie Min. Op. Społecznej z 18.IX 1935 o przepisach sanitarnych dla zakładów fryzjerskich i golarskich (Dz. U. poz. 483), wydane na podstawie ustawy z 21.II 1935 r., które obowiązuje — jak sądzę — w całym Państwie.

Zagadnienia sanitarne, dotyczące zakładów kąpielowych, unormowane są w rozp. Min. Op. Społecznej z 9.V 1936 o zakładach kąpielowych (Dz. U. poz. 327), obowiązującym—jak sądzę—na obszarze całej Rzeczypospolitej; rozporządzenie to zniosło odrębne przepisy o urządzeniu i utrzymywaniu zakładów kąpielowych rytualnych dla ludności wyznania mojżeszowego t. zw. mykw unormowanych poprzednio rozporządzeniem Min. Zdrowia Publ. z 5.VII 1921.

Zagadnienia sanitarno-porządkowe na odcinku szkolnictwa normują specjalne pisma okólne oraz instrukcja dla lekarzy powiatowych w sprawie dozoru higienicznego nad urzędami i lokalami szkolnymi.

Zagadnienia sanitarne na odcinku więziennictwa normuje regulamin więzienny, który zawiera osobną część poświęconą postanowieniom sanitarno-lekarskim normującym sprawę lekarzy więziennych, oględzin lekarskich więźniów, przyjęć ambulatoryjnych, szpitalnictwa więziennego, zaopatrywania więzień w środki lekarskie, przestrzegania zasad porządku w pomieszczeniach więziennych oraz przepisów o utrzymaniu czystości ciała więźniów; postanowienia te zawarte są w § 256 do 289 rozp. Min. Sprawiedliwości z 20.VI 1931 w sprawie regulaminu więziennego (Dz. U. poz. 577), oczywiście obowiązującego na obszarze całego Państwa.

Na odcinku spraw cmentarzy i chowania zmarłych — wymienić należy przede wszystkim ustawę z 17.III 1932 o chowaniu zmarłych i stwierdzaniu przyczyny zgonu (Dz. U. poz. 359), poddaną drobnej nowelizacji dekoncentracyjnej przez rozp. Prezydenta Rzplitej z 28.XII 1934 (Dz. U. poz. 976). Ustawa w klauzuli końcowej zawiera przepis, iż obowiązuje na obszarze całego Państwa z wyjątkiem woj. śląskiego i nie posiadada wyraźnej klauzuli śląskiej; jednak Sejm Śląski ustawą z 16.V 1934 (Dz. U. Śl. poz. 28) rozciągnął ustawę z 17.III 1932 na obszar woj. śląskiego, wprowadzając jedynie drobne zmiany kompetencyjne, wynikłe wskutek odmiennej organizacji administracji państwowej na obszarze woj. śląskiego. W ten sposób zagadnienie chowania zmarłych i stwierdzania przyczyny zgonu można uważać za zunifikowane. Można by jedynie mieć wątpliwość, czy obowiązują na Śląsku rozporządzenia z 30.XI 1933 o chowaniu zmarłych i stwierdzaniu przyczyny zgonu (Dz. U. poz. 103), i z 30.XI 1933 o opłatach za zezwolenia na przewóz i ekshumację zwłok ludzkich (Dz. U. poz. 119); w praktyce jednak przepisy te jako wykonawcze do ustawy podstawowej są stosowane; do ustawy wydano kilka okólników, dotyczących m. in. instrukcyj dla oglądaczy zwłok, przewozu zwłok i szczątków ludzkich zza granicy itp.

Odcinek dezynfekcji, dezynsekcji i deratyzacji unormowany jest przeważnie instrukcjami i okólnikami; istnieją więc osobne postanowienia o tępieniu gryzoniów, o ich truciu, o masowych odszczurzaniach, o dezynsekcji pomieszczeń, przy czym obowiązuje osobna obszerna instrukcja w sprawie wykonywania dezynfekcji i dezynsekcji; przepisy te wydane dla wszystkich wojewodów w ramach ogólnych

uprawnień administracji uważać można za obowiązujące na obszarze całego Państwa. Podobne też znaczenie posiadają obszerne i liczne przepisy wydane w drodze okólników w sprawie podniesienia zdrowotności i wyglądu kraju, w sprawie stanu sanitarnego kraju, o inspekcjach lotnych porządkowo-sanitarnych, o stanie sanitarnym dworców kolejowych, autobusowych i innych, a wreszcie sprawozdawcze przepisy o wykazach miesięcznych, dotyczących utrzymania porządków w domach.

8. *Artykuły żywności i przedmioty użytku.* Podstawowe znaczenie na tym odcinku ma rozp. Prezydenta Rzplitej z 22.III 1928 o dozorze nad artykułami żywności i przedmiotami użytku (Dz. U. poz. 343). W myśl art. 50 tego rozporządzenia obowiązuje ono na całym obszarze Rzeczypospolitej z wyjątkiem woj. śląskiego, jednak ustawa śląska z 16.V 1934 (Dz. U. Śl. poz. 27) rozciągnęła wspomniane rozporządzenie na obszar woj. śląskiego, a wskutek tego cały ten kompleks przepisów obowiązuje na obszarze całej Rzeczypospolitej. Do podstawowego rozporządzenia wydano liczne rozporządzenia wykonawcze i okólniki; wymienić tu należy rozp. z 1928 r. o organizacji dozoru nad artykułami żywności i przedmiotami użytku (Dz. U. poz. 495); rozp. z 8.VI 1928 w sprawie statutu rady do spraw dozoru nad artykułami żywności i przedmiotami użytku (Dz. U. poz. 613), rozp. z 12.XI 1929 o opłatach za badanie artykułów żywności i przedmiotów użytku (Dz. U. poz. 584), rozp. z 20.I 1930 o barwieniu artykułów żywności i przedmiotów użytku (Dz. U. poz. 45) zmienione przez rozp. z 20.VIII 1930 (Dz. U. poz. 493), rozp. z 11.VIII 1936 (Dz. U. poz. 490) i rozp. z 7.IV 1938 (Dz. U. poz. 239), rozp. z 24.V 1934 o barwieniu lodu sztucznego (Dz. U. poz. 491), rozp. z 24.VI 1931 o konserwowaniu artykułów żywności i przedmiotów użytku (Dz. U. poz. 559); rozp. z 23.I 1934 o dozorze nad wyrobem i obiegiem mąki i wyrobów mącznych (Dz. U. poz. 120); rozp. z 30.VI 1932 o dozorze nad mięsem i przetworami mięsnymi (Dz. U. poz. 603)—przy czym terminy ustalone w tym rozporządzeniu zostały przedłużone przez rozp. z 26.IX 1935 (Dz. U. poz. 468) i z 3.VII 1936 (Dz. U. poz. 409); rozp. z 21.VII 1930 o dozorze nad wyrobem tłuszczów i olejów jadalnych (Dz. U. poz. 453), rozp. z 9.XII 1932 o dozorze nad mlekiem i jego przetworami (Dz. U. poz. 129), przy czym jednak nie jest dostatecznie wyjaśnione zagadnienie stosunku tego rozporządzenia do ustawy z 22.IV 1936 o mleczarstwie (Dz. U. poz. 272), albowiem ustawie tej podlegają zakłady mleczarskie, czyli zlewnie mleka, mleczarnie, śmietanczarnie, maślarnie, serownie oraz bryndzownie.

Zagadnienie surogatów produktów spożywczych unormowane jest osobnym dekretem z 7.II 1919 o nadzorze nad wyrobem i sprzedażą artykułów zastępczych—surogatów produktów spożywczych i przedmiotów użytku publicznego (Dz. Pr. P. poz. 161). Zakres terytorialny obowiązywania tego dekretu nie jest dość jasny. Sądzić należy, że dekret ten obowiązuje w woj. centralnych i południowych, jak również w woj. wschodnich i na ziemi wileńskiej,—wskutek rozciągnięcia jego obszaru obowiązywania rozp. Rady Min. z 24.XI 1921 (Dz. U. poz. 720) i z 1.VII 1922 (Dz. U. poz. 569); natomiast w woj. zachodnich jak również górnośląskiej części woj. śląskiego dekret ten raczej nie obowiązuje, chociaż przypuszczalnie obowiązuje na obszarze części cieszyńskiej woj. śląskiego.

Do problemów związanych z dozorem nad artykułami żywności należą również przepisy, dotyczące dozoru granicznego; w tym zakresie istnieje osobne rozp. Min. Op. Społecznej z 9 XI 1933 o dozorze granicznym nad artykułami żywności i przedmiotami użytku wwożonymi z terenu W. M. Gdańska (Dz. U. poz. 717), które oczywiście ma znaczenie tylko lokalne.

Natomiast dotyczą obszaru całej Rzeczypospolitej przepisy o kosmetykach, zawarte w rozp. Min. Op. Społecznej z 25.VI 1934 o dozorze nad wyrobem i obiegiem środków kosmetycznych (Dz. U. poz. 523), zmienione rozp. z 22.VII 1936 (Dz. U. poz. 451).

Wreszcie na podstawie ustawy z 18.III 1935 o opodatkowaniu kwasu węglowego (Dz. U. poz. 151), wydano rozp. z 7.III 1938 w sprawie gazowania napojów (Dz. U. poz. 138).

9. *Sprawy aptek.* Sprawy zakładania i rejestracji aptek, przepisy o ich prowadzeniu oraz organizacji zawodu aptekarskiego mogłyby ulec całkowitej unifikacji z chwilą wydania nowej ustawy polskiej o aptekarstwie. Na razie jednak znajduje się w końcowym stadium prac parlamentarnych tylko ustawa o zawodzie aptekarskim i o izbach aptekarskich, samo zaś zagadnienie zakładania i rejestracji aptek jest jeszcze dalekie od opracowania w jednolitej ustawie z powodu nasuwających się rozbieżności interesów zwłaszcza aptek i składów aptecznych. Dotychczas więc w tym zakresie obowiązują w dużej mierze przepisy zaborcze, przy czym na tym odcinku istnieją cztery odrębne obszary prawne; na obszarze woj. centralnych i części zachodniej woj. białostockiego, odpowiadającym b. Królestwu Kongresowemu obowiązuje rosyjska ustawa dla farmaceutów i aptek z 21.X 1844; na pozostałym obszarze dzielnicy porosyjskiej, a więc w woj. wschodnich oraz we wschodniej części woj.

białostockiego sprawy aptekarskie znajdują rozwiązanie w przepisach rosyjskiej ustawy lekarskiej w wydaniu z 1905. Nadto zarówno na obszarze b. Królestwa Kongresowego jak i w woj. wschodnich obowiązują przepisy o zakładaniu aptek wiejskich i filialnych wydane na podstawie cesarskiego zezwolenia z 6.XI 1884 wraz z późniejszymi zmianami. Aby umożliwić władzom lokalnym zorientowanie się, jak należy powyższe przepisy stosować, wydane było dla dzielnicy porosyjskiej osobne rozp. Min. Zdrowia Publ. z 10.VII 1920 w przedmiocie udzielania koncesji na zakładanie aptek (Dz. U. poz. 411) oraz instrukcja z 1.VI 1931 (Monitor Polski nr 136, poz. 204); powyższe zarządzenia i objaśnienia władz nadzorujących przepisy o aptekarstwie były skorygowane w następstwie przez Najwyższy Trybunał Administracyjny, który w wyroku z 27.II 1930 l. rej. 244/29 (zb. wyr. N. T. A. z 1930—209 A) uznał, iż „rozporządzenie Min. Spraw Wewnętrznych z 25.V 1873 jak również dalsze, wydane na mocy cesarskiego zezwolenia z 8.XI 1881 tymczasowe przepisy o zakładaniu aptek wiejskich i filialnych oraz następne rozp. Min. Spraw Wewnętrznych z 25.II 1906 (zb. ustaw i rozp. str. 722 z 3.VII 1906 zb. ust. i rozp. str. 3.041 itd.) miały moc obowiązującą w Królestwie Polskim".

Zakładanie aptek na obszarze województw zachodnich, nie wyłączając górnośląskiej części województwa śląskiego, normuje rozp. królewskie z 24.X 1811, rozp. cesarskie z 30.VI 1894 oraz zarządzenia ministerialne z 13.VII 1840, z 10.II 1892 itd. Przepisy te zostały zebrane w wydawnictwach: Böttger—Urban, Die Preussischen Apothekengesetze, wyd. z 1913, str. 261 i nast. oraz Rapmund—Dietrich, Arzliche Rechts und Gesetzeskunde wyd. z 1913, str. 1256 i nast.

Na obszarze woj. południowych łącznie z cieszyńską częścią woj. śląskiego sprawy zakładania aptek normuje ustawa austriacka 18.XII 1906 o uregulowaniu aptekarstwa (Dz. u. p. nr 5 z 1907).

Osobno wspomnieć należy o zakładaniu aptek instytucyj ubezpieczeń społecznych; odnośny przepis mieści się w art. 128 ustawy z 28.III 1933 o ubezpieczeniu społecznym (Dz. U. poz. 396), znowelizowanej rozp. z 24. 1934 (Dz. U. poz. 855). Przepis ten obowiązuje na obszarze całej Rzeczypospolitej z wyjątkiem górnośląskiej części woj. śląskiego, gdzie obowiązuje niemiecka ordynacja ubezpieczeniowa Rzeszy z r. 1911.

Podobnie, jak nie jest unormowane zagadnienie zakładania aptek, pozostaje również otwarta sprawa przepisów, dotyczących zawodu aptekarskiego. Obowiązujące przepisy o organizacji studiów uniwersytec-

kich przewidują, iż wykształcenie zawodowe farmaceutyczne zdobyć można jedynie drogą czteroletnich studiów uniwersyteckich na wydziałach (oddziałach) farmaceutycznych; po ukończeniu tych wydziałów magistrowie farmacji muszą odbywać pracę zawodową, a prawo zarządu aptekami jest im przyznawane po trzech latach pracy zawodowej, z wyjątkiem województw południowych i Śląska Cieszyńskiego, gdzie wymagana jest praca zawodowa pięcioletnia. Na przyszłość więc zagadnienie wykształcenia farmaceutycznego można uważać za unormowane; jednak pozostaje otwarta sprawa wykonywania i organizacji zawodu aptekarskiego; nowa ustawa o zawodzie aptekarskim zagadnienia te ma definitywnie uporządkować [1]). Ale pamiętać trzeba, że nawet po wydaniu tej ustawy będzie trwał długoletni okres przejściowy, w czasie którego będzie należało tolerować nabyte uprawnienia farmaceutyczne, oparte na przepisach zaborczych; w szczególności będzie chodziło o określenie uprawnień do pracy w aptekach dla osób z różnym zakresem wykształcenia farmaceutycznego. Tak więc na obszarze b. Królestwa Kongresowego zagadnienie kształcenia pracowników farmaceutycznych unormowane było ustawą dla farmaceutów i aptek z r. 1844 (później wielokrotnie zmienianej), przewidującej instytucję t. zw. prowizorów I i II klasy; na pozostałym obszarze dzielnicy porosyjskiej zagadnienie to było rozwiązane przez rosyjską ustawę lekarską z r. 1905, na obszarze woj. południowych—przez ustawę z 16.XII 1906 o uregulowaniu aptekarstwa oraz specjalne rozporządzenie austr. min. spr. wewn. z 5 III 1912 o używaniu sił pomocniczych w aptekach, na obszarze woj. zachodnich—przez niemiecką ustawę przemysłową z 21.VI 1869 w brzmieniu ustawy z 26 VII 1900 (Dz. Ust. Rzeszy str. 871) i z 28.XII 1908 (Dz. Rzeszy str. 667), postanowienia regulaminu egzaminów dla aptekarzy, wydanego przez Radę Związkową Rzeszy z 18 V 1904 i pruskie zarządzenie wykonawcze do tego regulaminu z 15.IX 1904.

Jednak na obszarze całej Rzeczypospolitej obowiązuje rozp. Rady Min. z 29.II 1932 o przyjmowaniu uczniów na praktykę aptekarską (Dz. U. poz. 135); natomiast tylko dzielnicową moc wiążącą na obszarach woj. centralnych i wschodnich posiada rozp. Min. Zdrowia Publ. z 8.X 1921 w przedmiocie prowadzenia przez apteki i składy materiałów aptecznych regestracji personelu fachowego (Dz. U. poz. 641); rozporządzenie to było rozciągnięte na woj. wschodnie i na ziemię wileń-

[1]) Ustawa z 25 III 1938 r. o wykonywaniu zawodu aptekarskiego (D. U. poz. 202) obowiązuje na obszarze całego Państwa.

ską rozporządzeniami z 27.III 1922 (Dz. U. poz. 282) i z 20.X 1922 (Dz. U. poz. 977).

Wydawanie z aptek środków lekarskich unormowane jest dla obszaru całej Rzeczypospolitej rozp. z 28.VIII 1930 (Dz. U. z 1931 poz. 30), przy czym, oprócz noweli do tego rozporządzenia z 19.V 1931 (Dz. U. poz. 486), pewne postanowienia, dotyczące tej dziedziny, zawarte są w cytowanych już przepisach zaborczych.

Nie obowiązuje w woj. śląskim — obowiązuje zaś na pozostałym obszarze Rzeczypospolitej rozp. z 28.XII 1933 o sposobie wydawania leków przez ubezpieczalnie społeczne poza aptekami (Dz. U. poz. 814).

Z kolei na całym obszarze Rzeczypospolitej obowiązuje rozp. Min. Op. Społecznej z 29.III 1934 o określeniu cen aptecznych (Dz. U. poz. 522).

Tylko na obszarze woj. centralnych wschodnich i południowych — a więc z wyłączeniem woj. zachodnich i górnośląskiej części woj. śląskiego — obowiązuje rozp. z 20.I. 1921 w przedmiocie kontroli nad produkcją i sprzedażą środków leczniczych i opatrunkowych, wód mineralnych i trucizn oraz nad produkcją kosmetyków (Dz. U. poz. 63); zaznaczyć trzeba, że produkcja kosmetyków została z rozp. z 1921 r. wyłączona i została poddana osobnym przepisom, zawartym w cytowanym już poprzednio rozp. z 25.VI 1934. W zakresie produkcji i sprzedaży środków leczniczych w woj. zachodnich obowiązują przepisy zaborcze, czy jednak są praktycznie stosowane — nie ustaliłem.

Na obszarze całej Rzeczypospolitej obowiązuje rozp. Min. Spr. Wewnętrznych z 5.VII 1936 o rewizji aptek (Dz. U. poz. 405).

10. *Leki i trucizny.* Na obszarze całej Rzeczypospolitej obowiązuje rozp. Min. Spr. Wewnętrznych z 30.VI 1936 o wyrobie i obrocie specyfików farmaceutycznych (Dz. U. poz. 406).

Natomiast wątpliwy jest obszar obowiązywania rozp. z 30.VI 1932 o wyrobie, kontroli i sprzedaży surowic i szczepionek leczniczych, zapobiegawczych i diagnostycznych (Dz. U. poz. 602), albowiem rozporządzenie to wydano tylko na podstawie zasadniczej ustawy sanitarnej z 19.VII 1919, która nie obowiązuje w woj. zachodnich i południowych. W woj. zachodnich obowiązuje w tym względzie osobna ustawa niemiecka, nie mogłem jednak ustalić czy jest praktycznie stosowana.

Na obszarze całej Rzeczypospolitej obowiązuje rozp. Min. Op. Społecznej z 10.VI 1033 o wyrobie i obrocie preparatów organoterapeutycznych (Dz. U. poz. 344).

Natomiast tylko z powołaniem się na zasadniczą ustawę sanitarną z 1919, a więc tylko z obszarem obowiązywania w województwach centralnych i wschodnich obowiązują rozp. z 20.VIII 1920 w przedmiocie wyrobu i sprzedaży pochodnych arsenobenzolu, używanych w praktyce lekarskiej (Dz. U. poz. 560), zmienionego przez rozp. bez daty (Dz. U. z 1921 poz. 394) i z 23.VIII 1920 w przedmiocie utworzenia państwowej komisji kontroli pochodnych arsenobenzolu (Dz. U. poz. 561).

Sprawę sztucznych środków słodzących normuje rozp. Prezydenta Rzplitej z 7.X 1927 (Dz. U. poz. 797), zmienione ustawą z 25.II 1932 (Dz. U. poz. 283). Czy rozporządzenie to weszło w życie na obszarze woj. śląskiego, nie wiem, wszakże dotąd nie ogłoszono na nie zgody sejmu śląskiego. Przepisy wykonawcze zawarte są w rozp. z 7.XII 1927 (Dz. U. poz. 1008), zmienionym przez rozporządzenie z 12.III 1930 (Dz. U. poz. 300).

Co do obszaru obowiązywania ustawy z 22.VI 1923 w przedmiocie substancyj i przetworów odurzających (Dz. U. poz. 599) sądzi się, iż przepisy te obowiązują na obszarze całej Rzeczypospolitej, nie wyłączając woj. śląskiego. Do ustawy tej wydano kilka rozporządzeń, a mianowicie z 20.I 1925 o trybie postępowania przy przywozie i wywozie substancyj i przetworów odurzających (Dz. U. poz. 98), — z 15.XII 1931 o rozciągnięciu na kodeinę systemu certyfikatów przywozu lub wywozu (Dz. U. poz. 72), — z 1.III 1928 o substancjach i przetworach odurzających (Dz. U. poz. 499), — z 20.V 1929 o detalicznej sprzedaży substancyj i przetworów odurzających (Dz. U. poz. 402), — z 15.III 1930 o uznaniu niektórych substancyj i przetworów odurzających za wywołujące szkodliwe skutki dla zdrowia (Dz. U. poz. 304), zmienionym przez rozp. z 22.II 1932 (Dz. U. poz. 276), — z 22.II 1928 o wyrobie, obrocie i przechowywaniu eteru etylowego (Dz. U. poz. 281) oraz z 22.II 1928 o uznaniu eteru etylowego i jego mieszanin za szczególnie niebezpieczne dla zdrowia (Dz. U. poz. 433).

Tylko obszaru dzielnic porosyjskiej i poaustriackiej dotyczy rozporządzenie z 19.V 1923 w przedmiocie sprzedaży węglanu barowego oraz wszelkich przetworów zawierających ten związek, a przeznaczonych do tępienia gryzoniów (Dz. U. poz. 410), gdyż rozporządzenie to wyraźnie wskazuje, iż nie obowiązuje w woj. poznańskim, pomorskim i śląskim.

Natomiast na obszarze całej Rzeczypospolitej obowiązuje rozp. z 16.XI 1924 o wyrobie i sprzedaży środków, przeznaczonych do trucia szczurów, myszy, owadów, pasorzytów zwierzęcych itp. (Dz. U. poz. 955).

11. *Pomoc lekarska dla funkcjonariuszów państwowych* — jest również dziedziną należącą do zagadnień służby zdrowia. Ponieważ

państwowa pomoc lekarska dla funkcjonariuszów państwowych, sędziów w sądownictwie powszechnym i administracyjnym, prokuratorów, oficerów i szeregowych Policji Państwowej i Granicznej, członków ich rodzin oraz emerytów — opiera się całkowicie na ustawodawstwie polskim, całkowicie zunifikowanym, dotyczącym administracji państwowej, sądownictwa, policji, straży granicznej, jak również zagadnień emerytalnych — przeto bez wnikania w bliższe szczegóły — można stwierdzić, że cały ten odcinek zagadnień jest całkowicie zunifikowany. Zagadnienie państwowej pomocy lekarskiej dla wymienionych kategoryj funkcjonariuszów publicznych unormowana jest osobnym rozp. Rady Min. z 28.I 1934 (Dz. U. poz. 81) i specjalną instrukcją do tego rozp. z 15.III 1935 (Dz. U. M. O. S. nr 4).

13. *Komisje lekarskie dla celów emerytalnych.* Podobnie jak zagadnienie państwowej pomocy lekarskiej również i problem komisji lekarskich dla celów emerytalnych pod względem terytorialnym musi być uznany za całkowicie zunifikowany, wskutek czego mogą być pominięte bliższe szczegóły, dotyczące licznych norm prawnych w tej dziedzinie. Przepisem najważniejszym jest tu rozp. Rady Min. z 7.II 1936 o komisjach lekarskich dla funkcjonariuszów państwowych (Dz. U. poz. 150), a ścisły związek z tymi przepisami mają pewne postanowienia ustawy z 11.XII 1923 o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszów państwowych i zawodowych wojskowych (Dz. U. z 1934 poz. 160).

14. *Ratownictwo* — na obszarze całej Rzeczypospolitej obowiązują rozp. Prezydenta Rzplitej z 1.IX 1927 o stowarzyszeniu „Polski Czerwony Krzyż" (Dz. U. poz. 679); zaznaczyć jednak należy, że moc prawna pierwszego z tych rozporządzeń jest o tyle niejasna, iż stowarzyszenie „Polski Czerwony Krzyż" poddane zostało w 1932 przepisom prawa o stowarzyszeniach (Dz. U. z 1932 poz. 808) i na podstawie art. 60 tego prawa zostało uznane za „stowarzyszenie wyższej użyteczności", wobec czego przepisy pierwszego z cytowanych rozp. Prezydenta Rzplitej z 1.IX 1927 stały się częściowo bezprzedmiotowe.

Do dziedziny ratownictwa należy też przepis o ogólnopolskim znaczeniu, zawarty w § 4 pkt s) rozp. z 5.VIII 1932 o ruchu autobusów na drogach publicznych (Dz. U. poz. 844), który nakłada obowiązek wyposażenia każdego autobusu w apteczkę doraźnej pomocy przy uszkodzeniach średniego stopnia.

Do dziedziny ratownictwa należy z kolei ustawa ogólnopolska z 15.III 1934 o obronie przeciwlotniczej i przeciwgazowej (Dz. U. poz. 742).

Przepisem ogólnopolskim jest też rozp. z 30.X 1928 w sprawie przepisów sanitarnych, higienicznych i ratowniczych, dotyczących żeglugi powietrznej (Dz. U. poz. 842).

Natomiast terytorialny zakres obowiązywania jest wątpliwy w odniesieniu do rozp. z 12.V 1935 o wprowadzeniu jednolitego mianownictwa chorób i przyczyn zgonów (Dz. U. poz. 452), albowiem rozp. to wydano na podstawie zasadniczej ustawy sanitarnej z 1919, która nie obowiązuje w woj. zachodnich i południowych.

Na obszarze całej Rzeczypospolitej obowiązuje rozp. z 15.VII 1929 o wykonywaniu oględzin sądowo-lekarskich zwłok ludzkich (Dz. Urz. Min. Sprawiedl. b. r. 14 z r. 1929); rozporządzenie to, wydane na podstawie kodeksu postępowania karnego, ma zasięg terytorialny pokrywający się z zasięgiem terytorialnym k. p. k.

O dziedzinę zdrowia publicznego zahacza wreszcie rozp. z 6 XII 1932 o sporządzaniu i ustalaniu budżetów związków komunalnych (Dz. U. z 1933 poz. 71), które w § 22 ustala zasady wydatków samorządów na zdrowie publiczne; rozporządzenie to ma taki zasięg terytorialny, jakiego dotyczy polskie prawo samorządowe, a w związku z tym obowiązuje na obszarze całej Rzeczypospolitej.

Mgr ANTONI ROBACZEWSKI

BUDŻETY MINISTERSTWA SPRAW WEWNĘTRZNYCH W OKRESIE 12. LECIA, T. J. OD R. 1927/28 DO R. 1938/39

(Ciag dalszy)

XI

Budżet na rok 1935/36

Preliminarz budżetowy Ministerstwa Spraw Wewnętrznych na r. 1935/36 wynosił w wydatkach globalną sumę 197.168.000 zł, w porównaniu z preliminarzem na r. 1934/35 więcej o (197.168.000 — 195.160.430 =) 2.007.570 zł, procentowo o 1,01%.

W poszczególnych działach preliminarz na r. 1934/35 wynosił następujące kwoty:

1	Zarząd Centralny	8.042.470
1a	Przelewy	9.773.550
2	Województwa i Starostwa . .	26.882.370
3	Służba Techniczna	14.844.700
4	Policja Panstwowa	97.442.650
5	Korpus Ochrony Pogranicza . .	37.549.700
6	Główny Urząd Statystyczny . .	2.607.720
7	Urząd dla spraw mniejszości na Śląsku	24.890
	Razem . .	197.168.000

Referentem budżetu w Sejmie był po raz trzeci poseł *Antoni Pączek* (B. B. W. R.). W sprawozdaniu Komisji Budżetowej Sejmu (druk Nr 1000 część 7) poddał poseł-sprawozdawca analizie cyfrowej preliminarz.

„Jeżeli porównamy wydatki Ministerstwa Spraw Wewnętrznych — pisze poseł-referent — w latach ostatnich, to stwierdzimy, że stabilizują się one na poziomie poniżej 200 milionów złotych rocznie. Wydatkowano mianowicie: w r. 1932/33—203 miliony, w r. 1933/34—199 milionów, ustalono w budżecie na r. 1934/35—197 milionów, preliminuje się na r. 1935/36—również 197 milionów.

W okresie ostatnich lat pięciu wydatki Ministerstwa Spraw Wewnętrznych uległy znacznej redukcji. W porównaniu z r. 1930/31 są one mniejsze o 54.633.229 zł czyli o 22% Kurczenie się wydatków Ministerstwa Spraw Wewnętrznych ilustrują najlepiej cyfry następujące: jeżeli wydatki z okresu najwyższego rozkwitu budżetu tego resortu, to jest r. 1930/31, oznaczymy cyfrą 100, to w okresie następnym 1931/32 cyfra ta wynosi już tylko 85, w r. 1932/33—81, w r. 1933/34—79, w budżecie na b. r. budżetowy — 78 i tyleż wynoszą one w preliminarzu na przyszły okres budżetowy.

Udział Ministerstwa Spraw Wewnętrznych w wydatkach administracyjnych całego Państwa zwiększył się nieco: w okresie 1930/31 wynosił on 9, w preliminarzu zaś omawianym 9,3%. Stało się tak dlatego, że ostatnio suma ogólna wydatków administracyjnych Państwa uległa stosunkowo silniejszej redukcji niż budżet wydatków resortu spraw wewnętrznych. Gdy wydatki administracyjne Państwa, figurujące w preliminarzu na okres 1935/36, mniejsze są w porównaniu z takimiż wydatkami w okresie 1930/31 o 24%, to wydatki Ministerstwa Spraw Wewnętrznych na przyszły r. budżetowy mniejsze są w porównaniu z okresem 1930/31 o 22%.

Ale Ministerstwo Spraw Wewnętrznych jest trzonem administracji państwowej. Urzędy, organa i agendy tego resortu, zwłaszcza starostwa i policja państwowa, stykają się bezpośrednio z ludnością częściej, niż urzędy i organa innych resortów, a jako powołane do utrzymywania spokoju i bezpieczeństwa publicznego w Państwie oraz pilnowania, aby zarządzenia Państwa były przez ludność respektowane, wraz z wzrostem ludności mają stosunkowo więcej pracy, niż organa i urzędy innych resortów.

Liczba mieszkańców Polski wynosiła w dniu 1 stycznia: r. 1930 — 31.258.000, 1931—31.685.000, 1932—32.176.000, 1933—32.638.000, 1934—33.024.000, 1935—33.374.000. Ta ostatnia cyfra nie jest jeszcze definitywnie ustalona, większych jednak zmian spodziewać się nie należy.

Widzimy tedy, że w ciągu r. 1930 liczba ludności wzrosła o 427.000, w r. 1931 — o 491.000, w r. 1932—o 462.000, w r. 1933—386.000 i w r. 1934—o 350.000. W cyfrach stosunkowych przyrost ten wyraża się następująco: r. 1930—1,37%, r. 1931—1,55%, r. 1932—1,44%, r. 1933—1,18% i r. 1934—1,06%. Choć więc w latach ostatnich przyrost ludności malał niezwykle szybko, co widać z cyfr bezwzględnych i stosunkowych, to jednak faktem jest, że w ostatnich pięciu latach przyrost ten wynosi łącznie 2.116.000 głów, czyli w stosunku do cyfry z dnia 1 stycznia 1930—6,74%.

Gdy więc liczba ludności w Państwie wzrosła o prawie 7%, to równocześnie budżet wydatków Ministerstwa Spraw Wewnętrznych zmalał w tymże czasie o 22%. Łatwo zrozumieć, że i w przeliczeniu na jednego mieszkanca wydatki na resort spraw wewnętrznych znacznie zmalały. Jeżeli sumy wydatków podzielimy przez liczbę ludności w dniu 1 stycznia, poprzedzającym dany okres budżetowy, to wydatki te przedstawiać się będą w poszczególnych latach następująco: 1930/31—8 zł 6 gr, 1931/32—6 zł 75 gr, 1932/33—6 zł 32 gr, 1933/34—6 zł 10 gr, 1934/35—5 zł 97 gr i w okresie 1935/36 wyniosą około 5 zł 91 gr.

Pozwolę sobie obraz ten jaśniej nakreślić. Jeżeli sumę wydatków Ministerstwa Spraw Wewnętrznych, przypadającą na jednego mieszkanca, oznaczymy dla okresu 1930/31 cyfrą 100, to cyfra ta wynosi: w r. 1931/32—84, w r. 1932/33—78, w r. 1933/34—76, w r. 1934/35—74 i według preliminarza na okres 1935/36—73.

Widzimy zatem, że obciążenie 1 mieszkańca wydatkami na resort spraw wewnętrznych maleje nie tylko z powodu redukowania budżetu przez Rząd i ciała

ustawodawcze, lecz korygowane jest in minus także przez fakt przyrostu ludności. I te właśnie dwa czynniki wpłynęły na zmniejszenie omówionego obciążenia, w stosunku do roku 1930/31, o 27%.

Redukcja sumy wydatków Ministerstwa Spraw Wewnętrznych w ostatnich latach pięciu o 22% i zmniejszenie obciążenia, przypadającego na 1 mieszkańca z tytułu wydatków tego resortu o 27% — to jedna strona zagadnienia. Druga strona tego samego zagadnienia — to zwiększenie czynności resortu spraw wewnętrznych z powodu wzrostu liczby ludności w Państwie. Wprawdzie z tego tytułu wzrastają niewątpliwie czynności i pozostałych resortów, nie w takim jednak stopniu, jak Ministerstwa Spraw Wewnętrznych, które odpowiedzialne jest za spokój i bezpieczeństwo w Państwie, przyzwyczaić musi ludność do posłuszeństwa wobec zarządzeń Państwa i wychowywać ją, jest więc ono jednym z najważniejszych filarów gmachu państwowego. Kryzys gospodarczy jest również poważnym źródłem zwiększenia się prac, czynności i kłopotów Ministerstwa Spraw Wewnętrznych[1])

Gdy przez pryzmat tych cyfr i w takim oświetleniu spojrzymy na budżet Ministerstwa Spraw Wewnętrznych, to z pewnością zadamy sobie pytanie: czy stabilizacja wydatków na poziomie poniżej 200 milionów zł rocznie da się, bez szkody dla czynności tego resortu, długo utrzymać?

Jeżeli odpowiedź na to pytanie wypadłaby twierdząco, to powstaje drugie pytanie: czy można myśleć o dalszej redukcji globalnej sumy wydatków tego resortu, t. j. czy znalezione ewentualnie jeszcze w pewnych działach oszczędności mają zmniejszyć sumę globalną, czy uzupełnić braki, w innych działach istniejące.

Wobec tego, że tak ogólna suma wydatków Ministerstwa Spraw Wewnętrznych jako też i sumy wydatków w poszczególnych działach, preliminowane na okres 1935/36, pozostają na poziomie budżetu na bieżący okres budżetowy i wobec faktu, że sumy te zostały już dokładnie rozpatrzone przez Komisję Budżetową i Sejm w roku poprzednim, nie zachodziła potrzeba szczegółowego omawiania cyfr preliminarza budżetowego w Komisji Budżetowej.

Omówiono więc tylko pewne czynności Ministerstwa i jego organów. urzędów i agend i naświetlono w ogólnych zarysach cały ten olbrzymi aparat, znajdujący poważny wyraz w budżecie państwowym.

Po bardzo obszernym omówieniu spraw samorządowych i finansów komunalnych, przedstawił poseł-sprawozdawca pracę oddziałów budżetowo-gospodarczych w urzędach wojewódzkich, to jest tych komórek organizacyjnych, które wykonują prace związane z budżetem, gospodarką rachunkowości całej zespolonej administracji ogólnej. O pracy tych oddziałów tak pisze poseł-sprawozdawca.

W skład urzędów wojewódzkich wchodzą oddziały budżetowo-gospodarcze 6 zespolonych resortów oraz dział kredytów budowlanych wszystkich resortów.

---

[1]) Podkreślenia moje.

Roczna suma przychodów w województwach wynosi 128, a wydatków 240 milionów.

Znaczny i różnorodny zakres działania oddziałów budżetowo-gospodarczych w województwach, szczególnie w zakresie gospodarki pieniężnej i materiałowej wymaga stałego i czujnego nadzoru ze strony Ministerstwa.

Nadzór ten sprawowany jest przez Wydział Ogólny Ministerstwa głównie przez: 1) stały kontakt naczelnika Wydziału Ogólnego z kierownikami oddziałów budżetowo-gospodarczych w województwach, który wyraża się tym, że 3 — 4 razy do roku każdy z kierowników oddziałów budżetowo-gospodarczych składa osobiście naczelnikowi Wydziału Ogólnego sprawozdania ze stanu gospodarki, kredytów itp. oraz otrzymuje wytyczne co do postępowania na najbliższy kwartał, 2) inspekcję dokonywaną przez naczelnika Wydziału Ogólnego i jego zastępcę, 3) składanie miesięcznych zapotrzebowań, wykazu zadłużeń itd.

Rezultatem tego nadzoru w okresie 1926—1934 jest szereg zarządzeń, zawierających szczegółowe instrukcje w zakresie prac budżetowo-rachunkowych, przechowywania pieniędzy itp.

Inspekcyj w województwach, starostwach i zarządach wodnych dokonano w okresie 1926—1934 razem 121.

Ponieważ dzięki temu nadzorowi i dokonanym inspekcjom uporządkowano dziedzinę prac budżetowo-rachunkowych, zmniejszono ilość urzędników budżetowych, rachunkowych i gospodarczych w urzędach wojewódzkich w okresie 1927 — 1934 o 86, co według obecnych norm uposażenia daje roczną oszczędność w wysokości 258 tysięcy i ponieważ wydatki rzeczowe oddziałów budżetowo-gospodarczych zmniejszono w okresie 1933/34, w porównaniu z okresem 1929/30 o 3.707 904 zł, to jest o 47%, tedy na tę stronę działalności Ministerstwa należałoby położyć większy nacisk w przyszłości".

O dziale IV Policji Państwowej poseł-sprawozdawca z uwagi na to, że dział ten w stosunku do kwoty ustalonej w ustawie skarbowej na r. 1934/35 pozostał bez zmian oraz z uwagi na to, że został już dokładnie omówiony w latach poprzednich, stwierdził, że z faktu wzrostu liczby ludności w Państwie wynika potrzeba powiększenia ilościowego korpusu policyjnego.

Również w dziedzinie uzbrojenia, środków lokomocji i wyposażenia komend, a może i ważniejszych posterunków, w nowoczesne środki techniczne z zakresu służby śledczej — wiele jest do zrobienia.

Stwierdził również poseł-sprawozdawca konieczność dalszego przeszkalania i selekcji personelu policyjnego. Podniósł wreszcie — jak sam to nazwał — sprawę niezmiernej wagi, a mianowicie, że członkowie Korpusu Policyjnego winni być należycie uposażeni materialnie, gdyż z charakteru prac i obowiązków swoich narażeni są na tysiączne pokusy.

Na plenum Sejmu — preliminarz budżetowy Ministerstwa Spraw Wewnętrznych znalazł się 11.II 1935 r.

Poseł-sprawozdawca we wstępnym przemówieniu powołał się na sprawozdanie Komisji Budżetowej i prosił Wysoką Izbę Sejmową o przyjęcie budżetu Ministerstwa Spraw Wewnętrznych bez zmian, tak jak przyjęła go Komisja.

Sejm przyjął preliminarz budżetowy Ministerstwa Spraw Wewnętrznych bez zmian.

Referentem preliminarza budżetowego w Senacie był senator *Stanisław Wańkowicz* (B. B. W. R.).

W sprawozdaniu Komisji Skarbowo-Budżetowej Senatu (druk Nr 425 część 7) senator-sprawozdawca bardzo wyczerpująco również i pod względem cyfrowym omówił poszczególne działy budżetu Ministerstwa Spraw Wewnętrznych.

Komisja Skarbowo-budżetowa Senatu poczyniła w tym preliminarzu nieznaczne zmniejszenia w dziale 2 Województwa i Starostwa na kwotę 175.000 zł oraz w dziale 3 Służba Techniczna na kwotę 125.000 zł, razem na sumę 300.000 zł.

Na plenum Senatu wszedł preliminarz budżetowy Ministerstwa Spraw Wewnętrznych 5.III 1935 r. z sumą ogólną 196.868 zł, zmniejszony zatem o 300.000 złotych i w tej wysokości został przez Senat uchwalony; z tą również sumą wszedł do ustawy skarbowej.

Wykonanie tego okresu budżetowego zamknęło się sumą globalną 195.795.694 zł, t. j. mniej o 72.308 zł — w porównaniu z sumą ustaloną w ustawie skarbowej (patrz tablica 14a).

Zwiększenie w dziale 2 Województwa i Starostwa spowodowane zostało nadzwyczajnym wydatkiem w kwocie 2 milionów zł — koszty wyborów do Sejmu i Senatu (wrzesień 1935 r.)

O wykonaniu tego budżetu możemy powiedzieć, że nie odbiegło ono od sumy ustalonej w ustawie skarbowej, a jakie to ma ważne i istotne znaczenie, wie dobrze ten, kto administruje budżetem.

W okresie budżetowym 1935/36 uregulowano zobowiązań z okresów ubiegłych na sumę 1.892.665 zł, do uregulowania natomiast w okresie następnym pozostało z końcem okresu sprawozdawczego niepokrytych zobowiązań Skarbu na sumę 32.414.029 zł, t. j. więcej aniżeli w poprzednim okresie budżetowym na sumę

(32.414.029 — 25.706 099 = 6.707.930 zł).

BUDŻET NA ROK 1935/36 Tablica 14a

	NAZWA	Preliminowano. Uchwała Sejmu	Zmiany wprowadzone przez Komisję Skarbowo-Budżetową Senatu. Uchwała Senatu. Ustawa Skarbowa	Wykonanie	— mniej lub + więcej wykonanie budżetu w porównaniu z ustawą skarbową	Procentowo
1	Zarząd Centralny	8.042.470	8.042.470	8.104.275	+ 61.805	20.4
1a	Przelewy . . .	9.773.550	9.773.550	9.773.550	—	—
2	Województwa i Starostwa .	26.882.370	26.707.370	28.610.928	+1.903.558	76,5
3	Służba Technicz.	14.844.700	14.719.700	14.442.114	— 277.586	10,8
4	Policja Państwowa	97.442.650	97.442.650	97.963.195	+ 520.545	20,9
5	Korpus Ochrony Pogranicza . .	37.549.700	37.549.700	35.573.158	—1.976.542	77,2
6	Główny Urząd Statystyczny . .	2.607.720	2.607.670	2.317.059	— 290.611	11,4
7	Urząd dla spraw mniejszości na Śląsku . . .	24.890	24.890	11.413	— 13.477	0,5
	Razem .	197.168.000	196.868.000	196.795.694	—2.558.216 +2.485.908 — 72.308	

W wymienionej kwocie 32.414.029 zł zobowiązań Skarbu Państwa około 26.000.000 zł wynoszą nie uregulowane rozrachunki za kilka ostatnich okresów budżetowych pomiędzy Korpusem Ochrony Pogranicza a Ministerstwem Spraw Wojskowych z różnych tytułów.

Najwyższa Izba Kontroli za okres sprawozdawczy wskazała na szereg nieprawidłowości i uchybień.

Obszernie w sprawozdaniu Kontroli Państwowej została potraktowana państwowa gospodarka budowlana.

Oto konkluzja Najwyższej Izby Kontroli w tej sprawie.

„Jak z przytoczonych uwag widać, stwierdzone przy kontroli poszczególnych obiektów usterki dadzą się sprowadzić do następujących głównych rodzajów niedomagań w państwowej gospodarce budowlanej:

1) Nieskoordynowania rozmiarów i kosztów zamierzeń ze stanem finansowym Skarbu Państwa i faktycznymi potrzebami.

2) Braków w przygotowaniu strony technicznej robót budowlanych, co przejawia się w dokonywaniu zmian w projektach, już w trakcie

budowy, w dużych ilościach robót dodatkowych i przeróbkach częściowo już wykonanych robót, co wszystko podraża koszt wznoszonych budowli.

3) Nieprzestrzeganiu przepisów rachunkowo-technicznych, obowiązujących w tej dziedzinie gospodarki, co wywołuje trudności w określaniu należności przedsiębiorców z tytułu wykonanych robót i ustalaniu ogólnego kosztu danej budowy.

Przyczynę tych ogólnych niedomagań upatrywać należy głównie w braku uzgodnienia gospodarki budowlanej poszczególnych resortów z organem powołanym do kierowania tą gospodarką, który winien nietylko sprawować nadzór nad technicznym wykonaniem robót, lecz również mieć decydujący wpływ na realizowanie programów budowlanych innych Ministerstw[1]).

(C. d. n.).

[1]) Podkreślenie moje.

UWAGI I WNIOSKI URZĘDÓW WOJEWÓDZKICH

B. DO ROZPORZĄDZENIA Z DNIA 30 CZERWCA 1930 R. (DZ. U. R. P. № 55 POZ. 464) DOT. STAROSTW

Ciąg dalszy

Do § 9.

IV — Działalność referentów: ochrony lasów, melioracyjnego i budowlanego, powinna z reguły rozciągać się na parę powiatów stanowiących łącznie jeden rejon.

Kierowników referatów (za wyjątkiem ref. fachowych) wyznaczać powinien starosta spośród przydzielonych mu urzędników.

Kierownik ref. społeczno-politycznego i kierownik referatu wojskowego winni być zatwierdzeni przez wicewojewodę.

VI — Ten § winien brzmieć:

„a) starosta dokonuje podziału pracy między urzędników Starostwa, wyznaczając do załatwiana spraw w referatach referentów oraz zależnie od potrzeby innych urzędników do załatwiania czynności pomocniczych t. j. kancelaryjnych i schematycznych;

b) w referatach, w których pracuje kilku urzędników, wyznacza starosta kierowników referatów.

Jednemu referentowi może starosta również powierzyć kierownictwo kilku referatów lub też podporządkować niektóre sprawy bezpośrednio sobie albo wicestaroście".

IX — Skreślić drugą połowę zdania, począwszy od słów: „lub też jeden referat rozdzielić"...

Referat obejmujący całość pewnego zagadnienia musi pozostać w ręku jednego urzędnika, natomiast liczba urzędników, pracujących w referacie może być uzależniona od liczby załatwianych spraw, jednakże przy zachowaniu odpowiedzialności jednego urzędnika za całość referatu.

XI — Zamiast słów „lub też jeden referat rozdzielić między kilku urzędników, przez co jednak nie powstaje w obrębie starostwa osobna jednostka organizacyjna", należy użyć słów „lub też do

jednego referatu przydzielić 2 lub więcej urzędników, powierzając jednemu z nich kierownictwo referatu".

XIV — Starosta wyznacza kierowników referatów za zgodą wojewody, jak również dokonywa podziału pracy między urzędników starostwa, przy czym zależnie od rodzaju poszczególnych spraw....... itd. (jak obecnie).

Proponowana zmiana wynika z propozycji wprowadzenia podziału starostwa na referaty, jako komórki organizacyjne i z wprowadzenia funkcji: kierownik referatu. Zmiana terminu: „referent" na „urzędnik" jest proponowana, gdyż ten ostatni termin jako szerszy, jest tutaj bardziej odpowiedni.

XV — Skreślić wyrazy: „lub też jeden referat rozdzielić... i dalej do końca. Praktyka życiowa wykazała, że referaty stały się jednak w rzeczywistości jednostkami organizacyjnymi, będąc przeważnie odpowiednikami odnośnych wydziałów (oddziałów) w urzędach wojewódzkich.

Do § 10.

IV — Sprawy kwalifikacji poszczególnych referentów nie powinny być określane w rozporządzeniu, należy to bowiem do innej dziedziny przepisów (polityka personalna).

Referat ogólny prowadzić powinien z reguły wicestarosta.

W wypadkach szczególnych, starosta za zgodą wicewojewody może przenieść załatwianie niektórych kategorii spraw z jednego referatu do drugiego. Sprawy te jednak należeć będą organizacyjnie do poprzedniego referatu, w związku z czym posiadać będą właściwy znak akt.

Wypadki takie mogą mieć miejsce np. z uwagi na nieodpowiednią obsadę personalną starostwa w poszczególnych referatach.

Starosta może przydzielać referentom do załatwienia poszczególne sprawy nie wchodzące w zakres działania ich referatów.

V — Odnośnie do specjalnych kwalifikacyj referentów wojskowych, o których mowa w punkcie a) § 10 stawia wniosek o określenie tych kwalifikacyj przez M. S. Wewn.

Zaproponowano wykreślenie punktu b) dotyczącego ustalania kwalifikacyj referentów karno-adm., jako postanowienia nieaktualnego i w obecnej chwili niewykonalnego; w miejsce tego punktu wstawić słowa „objęte punktem 4 § 8", sprawy bowiem ściśle administracyjne wymagają, aby załatwiały je siły z wykształceniem prawniczym.

VII — W ustępie 2 zamiast p. a) i b) wstawia się: a) sprawy objęte punktem 4 § 8, b) sprawy mobilizacyjne, c) sprawy karno-administracyjne.

IX — Skreślić cały ustęp II.

XI — Skreślić zdanie 2 ust. 1 jako też ust. 2 i zamiast nich wstawić ustęp o następującym brzmieniu: „wicestarosta winien mieć ukończone wykształcenie prawnicze".

XII — Skreśla się w ustępie 1 słowa „z wyłączeniem referentów fachowych".

XIII — W ust. 1 słowo „wojewoda" zastąpić słowem „wicewojewoda".

W ust. 2 po pkt. b) dodać nowy pkt. c) o brzmieniu: „administracyjno-prawne".

XIV — Skreślić w 1 ustępie słowa: „i personalnych", oraz cały ustęp 2.

Wojewoda winien dostosowywać personel do potrzeb pracy, a nie potrzeby pracy do warunków personalnych.

Nie jest uzasadnionym wspominać przy omawianiu kwalifikacyj o sprawach wojskowych i karnych, a nie wspominać o innych sprawach niemniej ważnych, jak np. administracyjnych i bezpieczeństwa.

XV — W paragrafie tym pozostawić jedynie zdanie pierwsze w ustępie pierwszym. Zdanie drugie oraz cały ustęp drugi do końca § skreślić, jako przepis nieżyciowy.

XVI — Uzupełnić ustęp 2 tego paragrafu punktem o treści: „budżetowo-gospodarcze".

Do § 11.

IV — Sprawy, do załatwienia których potrzebne jest porozumiewanie się z innymi referentami określać powinien szczegółowy podział czynności.

Sposób, forma itp. tego porozumiewania się określać powinien regulamin pracy starostwa.

VII — W ust. 1 skreśla się zdanie: „Potrzebę i zakres porozumienia określa starosta".

Potrzebę i zakres porozumienia określić można dopiero w toku załatwiania sprawy, a więc najbardziej właściwy w tej sprawie winien być referent. Zakres czynności odpowiedzialności starosty określany w § 23 daje mu wszelkie możliwości ustalania potrzeby i zakresu porozumienia w każdej konkretnej sprawie. Umieszczenie zaś zdania tego nasuwać może referentowi myśl, że jest to obowiązkiem wyłącznie starosty i hamować może jego inicjatywę.

Ustęp 2 otrzymuje brzmienie:

„Referenci starostwa nie korespondują ze sobą, lecz udzielają sobie informacji i opinii bądź ustnie, bądź przez odręczne udzielanie ak-

tów sprawy. Informacje i opinie te winny być umieszczone w formie adnotacyj na akcie. Wyjątek z tej zasady może dopuścić starosta, o ile idzie o sprawy fachowe.

Stylizacja tego ustępu nakłada bezwzględny obowiązek umieszczania adnotacyj na akcie, zwłaszcza przy ustnym porozumieniu się referentów.

XI — Zdaniu 2 ust. 1 należy nadać brzmienie następujące: „potrzebę, zakres i sposób wzajemnego porozumiewania się określa starosta".

W zdaniu 1 ust. 2 należy za słowem „starostwa" wstawić słowo „zasadniczo", zdanie 2 zaś skreślić.

Do § 12.

VII — Zdanie pierwsze ustęp 2 skreśla się.

Niemożliwością wydaje się ustalenie przez wojewodę zakresu i sposobu wzajemnego porozumienia się referentów fachowych z referentami administracyjno-prawnymi. Reguła ogólna wobec skomplikowanego ustawodawstwa administracyjnego nie wydaje się możliwa do określenia, kazuistyczne zaś wyliczenie nie wyczerpie wszystkich możliwych przypadków.

Następne zdanie tego ustępu zabezpiecza całkowicie należyte załatwianie spraw w przypadkach podanych w ustępie 1 tego paragrafu.

IX — Ust. 2 otrzymuje następujące brzmienie: „zakres i sposób wzajemnego porozumiewania się ustala starosta:

Zdanie drugie tego ust. jest zbędne, gdyż treść jego objęta jest ogólnym uprawnieniem starosty.

XI — W zdaniu 1 ust. 2 należy słowo „wojewoda" zastąpić słowem „wicewojewoda", w zdaniu 2 zaś tegoż ustępu skreślić słowo „doraźnie".

XII — Skreśla się dotychczasowy ustęp 2, w jego zaś miejsce wstawia się ustęp o brzmieniu:

„W wypadkach, kiedy sprawa posiada przeważający charakter administracyjno-prawny referent fachowy winien ograniczyć się tylko do wydania opinii, decyzję zaś wydaje w tej sprawie właściwy referent administracyjny".

Zdarzają się wypadki, że referenci fachowi wydają decyzje w sprawach należących do zakresu działania referenta administracyjnego, np. lekarz w sprawie przemysłowej.

Do §§ 13, 14, 15, 16.

IV — Ze wszech miar pożądanym jest, ażeby system załatwiania spraw w drodze objazdowej został utrzymany nadal, ale nieodzownym

wymogiem jest, ażeby Ministerstwo przeznaczyło na ten cel specjalne kredyty. Obecnie bowiem, kiedy starostwa posiadają kredyt na rozjazdy w wysokości nie przekraczającej faktycznie sumy 15—20 zł miesięcznie — zagadnienie to nigdy nie będzie mogło być rozwiązane w sensie pozytywnym.

XI — Na wstępie § 14 należy słowo „wojewoda" zastąpić słowem „wicewojewoda", w pkcie zaś c) skreślić słowa od „a w których" do końca.

Do § 15.

III — Dodać końcowy ustęp: „przy sposobności wyjazdów w teren winni odnośni urzędnicy w miarę rozporządzalnego czasu przeprowadzać kontrolę spraw dotyczących ich referatu we władzach i urzędach podległych starostwie".

V — Po ostatnim zdaniu § 15 dodać uzupełnienie: „O wyjaśnieniach udzielanych stronom przez urzędników starostw w drodze objazdowej przy sposobności innych czynności urzędowych, winni ci urzędnicy po powrocie zdać starostwie szczegółowe sprawozdanie".

XI — W § 15 ust. 1 lit. a.) należy słowo „wojewodę" zastąpić słowem „wicewojewodę", w ust. 2 należy przed słowem „urzędnicy" wstawić słowa: „tak starosta jak i", na końcu zaś tego ustępu należy zamiast kropki dodać słowa": „jako też na wykonywanie czynności nadzorczych i kontrolnych".

Do § 17.

IV — Określenie spraw „poufnych" i „tajnych" oraz sposób postępowania z nimi — zawarte powinno być w „przepisach kancelaryjnych". Natomiast należy odnośne postanowienia usunąć z przepisów organizacyjnych.

VI — Ustęp ostatni należałoby zmienić następująco:

„Poza tym odnośnie spraw tajnych obowiązują następujące zasady:

a) rejestracja, utrzymywanie w ewidencji i przechowywanie załatwionych akt tajnych zleca starosta, jeżeli sam tych czynności nie wykonuje, wicestaroście względnie specjalnie wyznaczonemu urzędnikowi;

b) jeśli starosta nie załatwi osobiście sprawy tajnej, może zlecić jej załatwienie wicestaroście lub innemu wyznaczonemu urzędnikowi;

c) do obowiązków starosty należy w każdym razie przyjmowanie i aprobata spraw tajnych.

Starosta ponosi też osobiście odpowiedzialność za ścisły nadzór

nad przestrzeganiem postanowień i instrukcji, regulujących postępowanie w sprawach tajnych przez urzędników, którym zleci czynności wymienione pod a) i b). W wypadkach nieobecności starosty obowiązki i odpowiedzialność pod c) przechodzą na jego zastępcę.

VIII — a) Ustęp 4 uzupełnić wzmianką, że sprawy tajne są dostępne i wicestaroście,

b) ustęp ostatni lit. a uzupełnić nowym zdaniem: „czynności te starosta może powierzyć jednemu z kierowników „referatów", a ustęp oznaczony literą b skreślić.

Przez pozostawienie staroście dowolności przy upoważnianiu poszczególnych pracowników do prowadzenia spraw tajnych, uniknie się kłopotliwej korespondencji, związanej z każdorazowym wyjednywaniem zezwolenia wojewody we wszystkich wypadkach, kiedy zachodzi potrzeba poruczenia prowadzenia spraw tajnych jednemu z pracowników starostwa (np. wicestarosta chory, korzysta z urlopu).

IX — Ust. 2 zdanie 2 słowo „strony" należy zastąpić słowem „osoby interesowane".

Gdy akta poufne są wykluczone od przeglądania przez strony, to tym więcej winny byc one wykluczone od przeglądania przez inne osoby interesowane, ktore nie są stroną.

X — Manipulacje sprawami tajnymi, poufnymi i mob. ujmują już osobne instrukcje, zatem przepisy w tym zakresie mogłyby zniknąć z rozporządzenia, co jest również wskazane ze względu na ochronę tajności i poufności spraw.

XI — ależy pozostawić tylko ust. 1 przy dodaniu na jego końcu następujących słów: „według istniejących w tym kierunku szczegółowych przepisów".

XII — Ust. 4 po słowach „jedynie staroście" dodaje się słowa „i wicestaroście".

W ustępie ostatnim po dwukropku dodaje się dwa punkty a) i b):

„a) przyjmowanie oraz przydzielenie do załatwienia spraw tajnych poszczególnym referentom należy do starosty względnie wicestarosty,

b) akta tajne bez względu na kategorię są ewidencjonowane w jednym dzienniku tajnym i są przechowywane i odpowiednio zabezpieczone".

XIV — W organizacji starostwa będzie zabezpieczona ochrona tajności i poufności spraw.

Sprawami poufnymi są te sprawy, których ujawnienie może naruszyć sprawny tok urzędowania względnie inny interes służbowy, albo też wyrządzić szkodę osobom interesowanym.

W sprawach poufnych tajemnica urzędowa obowiązuje na zewnątrz; wewnątrz (w urzędzie) akta spraw poufnych w zasadzie dostępne są wszystkim urzędnikom, o ile są im potrzebne do urzędowania, natomiast akta te są wykluczone od przeglądania przez strony (art. 14 rozp. Prezydenta R. P. o post. admin.). Załatwienia poufne nie mogą być również przedmiotem komunikatów do prasy lub innych informacyj, wychodzących poza obręb starostwa.

Sprawami tajnymi są te sprawy, których ujawnienie wyrządzić może szkodę Państwu.

W sprawach tajnych tajemnica urzędowa obowiązuje nie tylko na zewnątrz poza obrębem urzędu, lecz także wewnątrz urzędu w stosunku do wszystkich urzędników nie biorących w ich załatwieniu bezpośredniego udziału.

Sprawy tajne są dostępne jedynie staroście, wicestaroście i urzędnikowi załatwiającemu.

Poza tym odnośnie spraw tajnych i poufnych obowiązują następujące zasady:

a) kwalifikowanie spraw do kategorii tajnych i poufnych należy do starosty, urzędników starostwa obowiązuje w tym względzie inicjatywa;

b) zakwalifikowanie spraw jako tajne lub poufne przez urzędy wyższe instancyjnie w zasadzie obowiązuje starostę;

c) prowadzenie dziennika tajnego i składnicy akt tajnych należy do obowiązków wicestarosty. Wyjątki od tej zasady są dopuszczalne za uprzednią pisemną zgodą wojewody;

d) załatwianie spraw tajnych należy do obowiązków starosty, wicestarosty, względnie pisemnie upoważnionego urzędnika.

Sposób postępowania ze sprawami poufnymi i tajnymi, jak również sposób załatwiania spraw mobilizacyjnych regulują osobne przepisy.

§ 17. Dostosowano do ostatniego projektu instrukcji ministerialnej dotyczącej ochrony tajemnicy służbowej.

XV — Skreślić ostatni ustęp tego §, poczynając od słów: „poza tym odnośnie spraw tajnych.....", gdyż praktyka nie wykazała życiowości tego przepisu.

Do § 19.

X — W § 19 i innych, w których zachodzi wyraz „ekspozytura", pisać zamiast ekspozytura „oddział zamiejscowy Starostwa".

Usunąć obcy wyraz i przyjąć pojęcie, jakie już jest używane, np. w organizacji sądownictwa.

Do §§ 19 do 22.

IV — Instytucja ekspozytur starostw zasadniczo mogłaby być utrzymana nadal, jeżeli Mstwo zamierza ekspozytury takie faktycznie utrzymywać, ewentualnie uruchamiać. W przeciwnym razie dział ten należy skreślić, aby nie obciążać rozporządzenia przepisami, których nigdy nie będzie się realizować w szerszym zakresie.

Do § 20.

XIII — Dodać nowy punkt jako pkt. „c" o brzmieniu następującym: „sprawy z zakresu referatów fachowych, o ile do ekspozytury nie są przydzieleni referenci fachowi, z wyjątkiem zbierania przedwstępnych informacji".

Do § 24.

III — Należałoby dodać punkt 9): „za należyte wyszkolenie przydzielonych do Starostwa praktykantów referendarskich".

IV — (do p. 3). Odpowiedzialność za zgodność załatwienia sprawy z przepisami ustaw i rozporządzeń oraz zarządzeniami natury ogólnej — powinien ponosić w pierwszym rzędzie urzędnik załatwiający daną sprawę. Postanowienie to należy włączyć do § 32.

(do ust. 1 p. 4, 5 i 7). Wyrazy: „politycznymi i rzeczowymi dyrektywami wojewody" należałoby zastąpić wyrazami: „dyrektywami władz zwierzchnich", bowiem szereg zarządzeń władz centralnych jest obecnie adresowanych bezpośrednio do starostwa i jako takie podlegają wykonaniu względnie stosowaniu.

XIV — § ... Starosta sprawuje ogólne kierownictwo powierzonego mu powiatu zgodnie z przepisami prawa, interesem publ. oraz politycznymi i rzeczowymi dyrektywami wojewody.

§ ... Starosta jest zwierzchnikiem personelu starostwa.

§ ... Starosta jest odpowiedzialny za należyte pełnienie powierzonych sobie funkcyj. W szczególności starosta jest odpowiedzialny:

1) za ogólny nadzór nad należytym spełnianiem obowiązków przez podwładnych urzędników i za odpowiednie ich zatrudnienie,

2)
3)
4) } bez zmian
5)

6) za planowość pracy Starostwa oraz za celowość kierownictwa podejmowanych przez Starostwo akcji,

7)
8) } jak dotychczasowe punkty 6, 7, 8.
9)

XV — Obecne uregulowanie odpowiedzialności jest mgliste. Należałoby wyraźnie sprecyzować, kto i za co odpowiada. Starosta np. nie ma możliwości znać przepisów wszystkich ustaw, rozporządzeń i zarządzeń normatywnych. Odpowiedzialność tego rodzaju może obciążać tylko właściwego referenta. Również odpowiedzialność starosty za „celowość" wszystkich aprobowanych załatwień nie byłaby praktycznie osiągalna. To też proponuję zredagować ustęp o odpowiedzialności starosty w sposób następujący:

1) pozostawić p. 1 w obecnej redakcji,

2) w p. 2 skreślić wyrazy „pod względem prawnym i rzeczowym",

3) odpowiedzialność z p. 3 przerzucić na właściwych referentów,

4) p. 4 pozostawić w dotychczasowej redakcji,

5) p. 5 skreślić, ponieważ jest on powtórzeniem przepisów, zawartych w punktach poprzednich,

6) pozostałe punkty pozostawić w obecnej redakcji.

Poza tym punkty: 1), 2), 3), 6) i 7) zdekoncentrować na wicestarostę.

Do § 25.

IX — W punkcie 7 skreślić słowa: „pod względem fachowym"

Słowa te są zbędne, a poza tym mogą wywołać błędne mniemanie, że chodzi tylko o t. z. urzędników fachowych.

X — (Pkt 2). Regulowanie sprawy przeglądania wpływów przez starostę pozostawić do decyzji wojewodom, gdyż zależy to od wielkości starostwa.

XI — Punktowi 2 § 25 należy nadać następujące brzmienie: „przegląda wpływającą do starostwa korespondencję władz przełożonych, tajną i poufną jako też większego znaczenia przedłożoną mu przez zastępce i w miarę potrzeby zamieszcza na niej krótkie dyrektywy o sposobie jej załatwienia".

W pkcie 4 § 25 należy słowa „oraz komunikuje swoje spostrzeżenia i wnioski wojewodzie" zastąpić słowami „jako też zarządza usunięcie usterek i niedokładności".

XII — Pkt 1 i 3 łączy się w jeden ustęp przez dodanie po słowie „decyzji" słów „i odbywa konferencje z referentami", punkty 5 i 6 skreśla się.

XIV — W celu spełnienia zadań wymienionych w § ... starosta jest uprawniony i w miarę potrzeby obowiązany:

1) udzielać urzędnikom wskazówek co do kierunku załatwiania spraw pozostawionych do ich decyzji,

2) bez zmian,

3) .

4) czuwać nad czynnościami urzędników w starostwie jako też nad działalnością urzędów i organów staroście podległych i dokonywać ich kontroli osobiście lub za pośrednictwem innych urzędników oraz komunikować swoje spostrzeżenia i wnioski wojewodzie,

(Dotychcz. pkt 5 skreślić),

5) zastrzegać, iż akta pewnych kategorii spraw lub pewnych spraw konkretnych mają być przedstawiane do wglądu po wysyłce załatwień."

XV — 1) W punkcie 2) zdanie rozpocząć od słów: „w miarę istotnej potrzeby przegląda akta....." itd.

2) W punkcie 4) rozpocząć od słów: „czuwa osobiście bądź za pośrednictwem wicestarosty lub urzędnika, pełniącego tę funkcję....." itd.

Do §§ 26, 27, 28.

IV — Zakres aprobaty starosty powinien być określony w szczegółowym podziale czynności, w dziale „zakres aprobaty", a nie w rozporządzeniu organizacyjnym.

Do § 27.

III —Dodać pkt. 20) w brzmieniu: „sprawy z zakresu reform rolnych oraz ochrony lasów wyszczególnione w załączniku Nr 2 do okólnika Min. Roln. i Ref. Roln. z 17.II 1934 r. o załatwianiu spraw w Starostwach".

Ustęp 2 rozdziału V należy zmienić przez wstawienie w miejsce tytulatury „zastępca starosty" tytuł „wicestarosta".

VI — W pukcie 3 „i zarządzeń".

Przed punktem 19 dodać nowy punkt o brzmieniu jak poniżej, a wobec tego dotychczasowy punkt 19 otrzyma numerację 20).

Nowy punkt 19) ma brzmieć:

„Ważniejsze decyzje główne, którymi przyznaje się lub odmawia stronom pewnych uprawnień, jak np. w sprawach wodnych, przemysłowych itd.".

IX — Punkt 14 winien otrzymać następujące brzmienie:

„sprawy wyborów organów samorządowych".

Starosta zarządza wybór nie tylko organów kolegialnych, ale też jednoosobowych organów samorządowych, np. burmistrzów, wójtów, sołtysów i sprawy te jak również sprawa zatwierdzenia wyborów, powinny być zastrzeżone osobistej decyzji starosty.

X — Pkt. 10a winien otrzymać brzmienie:

„Sprawy kompetencyjne jako też i inne sprawy sporne z innymi władzami i urzędami oraz sprawy, w których nie da się ustalić właściwości rzeczowej innej władzy, albo jeżeli obowiązujące przepisy przewidują właściwość władz już nieistniejących, a nie można ustalić, kto przejął ich uprawnienia".

Takie sformułowanie zwiąże ściślej przepisy tego punktu z ich odpowiednikiem art. 4 rozp. Prez. R. P. z dnia 22.III 1928 r. o postępowaniu adm. i art. 67 ust. 1 rozp. z 19.I 1928 r.

XI — W § 27 należy w pkcie 1) przed słowem „wewnętrzne" wstawić słowo „zasadnicze", skreślić w pkcie 10) słowa „prawnym i", w pkcie 14) zastąpić słowo „komunalnych" słowem „samorządowych", jako też w pkcie 19) zastąpić słowo „wojewody" słowem „wicewojewody".

XV — Sprawy wymienione w p. 11 oraz decyzje główne w spr. wojsk. (p. 16), zdekoncentrować na wicestarostów.

XVI — Ze spraw zastrzeżonych do aprobaty starosty należałoby wyłączyć decyzje główne w sprawach wojskowych. Jak wykazuje praktyka sprawy te aprobuje z reguły wicestarosta.

Paragraf ten nie reguluje kwestii aprobaty starosty co do spraw referatu rolnego i melioracyjnego, należałoby więc uzupełnić go i określić, które z tych spraw winny być aprobowane przez starostę, a mianowicie:

wnioski w sprawie przydziału kredytów i subwencyj, projekty planów prac z zakresu przebudowy ustroju rolnego, projekty wykazu imiennego, usuwanie członków rady uczestników scalenia i rozwiązywania rady, usuwanie drobnych dzierżawców i orzekanie o rozwiązaniu umów dzierżawnych przy znoszeniu służebności, podział gruntów wspólnych kilku gromad wiejskich lub ich części, zatwierdzanie projektów parcelacji prywatnej wraz z ceną ziemi oraz wykazów nabywców, wydawanie orzeczeń w sprawie usuwania osadników wojskowych z nadanych im gruntów, wydawanie aktów nadawania ziemi osadnikom wojsk. i organizacjom osadników wojskowych, wnioski do planu prac melioracji podstawowych i przy przebudowie ustroju rolnego, zarządzenia egzekucyj za niedostarczone świadczenia w naturze, sprawozdania dla urzędu wojewódzkiego.

W punkcie 14 zamiast słowa „komunalnych" wstawić „samorządu terytorialnego".

(C. d. n.)

PROJEKTY PRAWODAWCZE

PROJEKT ROZPORZĄDZENIA RADY MINISTRÓW

o oznakach władz, urzędów, zakładów, instytucyj i przedsiębiorstw samorządowych

Mstwo Spraw Wewnętrznych opracowało i pismem z d. 18.V 1938 r. przesłało wszystkim ministerstwom do uzgodnienia powyższy projekt rozporządzenia Rady Ministrów w następującym brzmieniu i z następującym uzasadnieniem:

Na podstawie art. 24 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 13 grudnia 1927 r. o godłach i barwach państwowych oraz o oznakach i pieczęciach (Dz. U. R. P. Nr 115, poz. 980) w brzmieniu ustawy z dnia 3 marca 1937 r. (Dz. U. R. P. Nr 17, poz. 111) zarządza się, co następuje:

§ 1.

(1) Oznaka, mająca wskazywać siedzibę władzy, urzędu, zakładu, instytucji lub przedsiębiorstwa samorządu terytorialnego, składa się z tablicy z herbem województwa albo z herbem własnym danego związku samorządowego, zatwierdzonym lub nadanym na podstawie rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 13 grudnia 1927 r. o godłach i barwach państwowych oraz o oznakach, chorągwiach i pieczęciach (Dz. U. R. P. Nr 115, poz. 980) i z tablicy z napisem, odpowiadającym nazwie władzy, urzędu, zakładu, instytucji lub przedsiębiorstwa.

(2) Tablica z herbem ma kształt owalny z dłuższą osią owalu pionową, obwódkę biało-czerwoną i tło szare, na którym jest wyobrażony herb.

(3) Tablica z napisem jest prostokątna, ustawiona poziomo, ma tło białe, obwódkę zaś oraz litery czerwone barwy cynobru. Obowiązuje typ liter, podany w załączniku wzór Nr 2 do rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 29 marca 1930 r. w sprawie oznak władz, urzędów, zakładów, instytucyj i przedsiębiorstw państwowych (Dz. U. R. P. Nr 28, poz. 245).

§ 2.

(1) Wymiary tablicy z herbem wynoszą 50 cm na 40 cm.

(2) Wymiary tablicy z napisem zależą od długości napisu oraz od wielkości liter i odstępów, przewidzianej w ust. (3) i szerokości obwódki, przewidzianej w ust. (4).

(3) Wysokość liter na tablicach z napisami wynosi 5 cm, odstęp pomiędzy napisem a górną oraz dolną obwódką — 3 cm, odstępy zaś pomiędzy wierszami napisu — 2 cm.

(4) Szerokość obwódki czerwonej na tablicach z napisami wynosi 10 mm; szerokość obwódki biało-czerwonej na tablicach z herbem wynosi 20 mm.

§ 3.

(1) Układ wzajemny obu tablic, t.j. tablicy z herbem i tablicy z napisem, może być dwojaki: albo tablica z herbem znajduje się bezpośrednio nad tablicą z napisem i to bądź nad wejściem (drzwiami, bramą) do urzędu, zakładu, instytucji lub przedsiębiorstwa, bądź też z boku tego wejścia; albo też tablica z herbem znajduje się nad wejściem (drzwiami, bramą), a dwie jednakowe tablice z napisami po obu stronach wejścia.

(2) Jeżeli w jednym budynku mają siedzibę władze (urzędy, zakłady, instytucje, przedsiębiorstwa) państwowe i samorządowe i przy jednym wejściu mają być umieszczone oznaki wszystkich tych władz (urzędów, zakładów, instytucyj i przedsiębiorstw), oznaki władz (urzędów, zakładów, instytucyj, przedsiębiorstw) państwowych powinny być zgrupowane osobno, osobno zaś oznaki władz (urzędów, zakładów, instytucyj, przedsiębiorstw) samorządowych.

(3) Jeżeli przy jednym wejściu mają być umieszczone oznaki władz (urzędów, zakładów, instytucyj, przedsiębiorstw) dwóch lub więcej związków samorządowych, to oznaki te powinny być grupowane według poszczególnych związków samorządowych w kolejności wskazanej stopniem samorządu. Jeżeli wszystkie te oznaki zawierają wyobrażenie tego samego herbu, w takim razie umieszcza się jedną wspólną tablicę z herbem, a dla każdej z władz (urzędów, zakładów, instytucyj, przedsiębiorstw) osobne tablice z napisami, zgrupowane według poszczególnych związków samorządowych.

§ 4.

O wyjątkowym dopuszczeniu innych wymiarów tablic, niż przewidziane w § 2 ust. (1) i (2), ze względu na rodzaj i wielkość obiektów, na których oznaki mają być umieszczone, o układzie napisów w oznakach w razie zachodzących trudności lub wątpliwości, o dopuszczalności używania w napisach nazw skróconych ze względu na długość tych nazw oraz używania dla części napisów wtórnego znaczenia liter mniejszych, niż przewidziane w § 2 ust. (3), decyduje właściwy wojewoda, a w stosunku do m. st. Warszawy — Minister Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministrem Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

§ 5.

Wyjątkowe używanie oznak innego typu, niż przewidziany w § 1, jest dopuszczalne na mocy decyzji Ministra Spraw Wewnętrznych, wydanej w porozumieniu z Ministrem Wyznań Religijnych i Oświecenia

Publicznego, jeżeli przemawiają za tym właściwości architektoniczne danego gmachu.

§ 6.

Wykonanie niniejszego rozporządzenia porucza się Ministrowi Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministrem Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

§ 7.

Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

UZASADNIENIE:

a) ogólne

Już w roku 1930 miała być uregulowana sprawa oznak w samorządzie terytorialnym łącznie ze sprawą oznak władz, urzędów, zakładów, instytucyj i przedsiębiorstw państwowych w drodze rozporządzenia wykonawczego Prezydenta Rzeczypospolitej, wydanego na podstawie art. 24 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 13 grudnia 1927 r. o godłach i barwach państwowych oraz o oznakach, chorągwiach i pieczęciach (Dz. U. R. P. Nr 115, poz. 980). Jednak do uregulowania sprawy oznak w samorządzie terytorialnym wówczas nie doszło, gdyż z jednej strony stały na przeszkodzie trudności, wynikające z luk ustawowych w wyżej powołanym rozporządzeniu, które dopiero później zostały w drodze nowelizacji wypełnione i z ustawowo przewidzianej, zbyt skomplikowanej treści tych oznak, z drugiej strony sprawa przedstawiała się wówczas jako mało aktualna wobec tego, że nie tylko województwa, ale także żadne inne związki samorządowe nie miały jeszcze wówczas zatwierdzonych herbów.

Tym sposobem rozporządzenie wykonawcze Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 29 marca 1930 r. (Dz. U. R. P. Nr 28, poz. 245) ograniczyło się tylko do uregulowania sprawy oznak władz, urzędów, zakładów, instytucyj i przedsiębiorstw państwowych.

Obecnie, gdy wspomniane wyżej luki ustawowe zostały już wypełnione, treść oznak władz i urzędów samorządowych została ustawą z dnia 3 marca 1937 r. (Dz. U. R. P. Nr 17, poz. 111) uproszczona, a ustrój i nazwy władz i urzędów w samorządzie terytorialnym (z wyjątkiem samorzadu wojewódzkiego), zostały na podstawie ustawy samorządowej z dnia 23 marca 1933 r. (Dz. U. R. P. Nr 35, poz. 294) jednolicie unormowane; uregulowanie sprawy oznak w samorządzie terytorialnym nie napotyka już na trudności i jest obecnie konieczne ze względu na zmieniony ustawą z dnia 3 marca 1937 r., przepis ust. 4 art. 26, rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 13 grudnia 1927 r. i dokonane już zatwierdzenie kilkudziesięciu herbów miejskich.

b) szczegółowe

Do § 1. Idąc za wzorem ustalonym w rozporządzeniu Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 29 marca 1930 r. w sprawie oznak władz, urzę-

dów, zakładów, instytucyj i przedsiębiorstw państwowych (Dz. U. R P. Nr 28 poz. 245), przewiduje się w projektowanym rozporządzeniu Rady Ministrów także dla samorządu terytorialnego oznaki składające się z dwóch tablic, jednej owalnej z herbem i drugiej prostokątnej z napisem.

Zgodnie z postanowieniami art. 4 ust. 1 i 2 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 13 grudnia 1927 r., w brzmieniu rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 24 listopada 1930 r. (Dz. U. R. P. Nr 80, poz. 629) i ustawy z dnia 3 marca 1937 r. (Dz. U. R. P. Nr 17, poz. 111), na tablicy owalnej ma być zamieszczony herb województwa, albo herb własny danego związku samorządowego. Tablica z napisem w oznakach samorządowych ma się różnić od tablic z napisem w oznakach państwowych tym, że podczas gdy w tych ostatnich tablicach tło jest czerwone barwy cynobru, obwódka zaś i litery białe, to w tablicy z napisem w oznakach samorządowych przewiduje się tło białe, zaś obwódkę oraz litery czerwone barwy cynobru. Przewiduje się ten sam typ liter, który obowiązuje w oznakach państwowych.

Do § 2. Ponieważ pomiędzy władzami i urzędami samorządowymi, nie ma takiego stosunku hierarchiczności, jak pomiędzy władzami i urzędami państwowymi, przeto nie ma podstawy do wprowadzenia za przykładem rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 29 marca 1930 r. różnych rozmiarów dla tablic z herbami i dla liter na tablicach z napisami. Przewidziano zatem tylko jeden rozmiar tablic z herbami i jeden rozmiar liter i odstępów na tablicach z napisami. Wymiaru tablic z napisami nie precyzuje się, gdyż musi on zależeć od długości napisów, bardzo różnej często nawet w obrębie tego samego związku samorządowego.

Do § 3. W ust. (1) przewiduje się zasadniczy układ wzajemny obu tablic w oznakach, t. j. tablicy z herbem i tablicy z napisem, odpowiadający układowi wzajemnemu tablic w oznakach państwowych, przewidzianemu w rozporządzeniu Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 29 marca 1930 r.

Wobec rozmaitych rozmiarów i rozmaitego wyglądu obiektów, na których umieszczane będą oznaki, uregulowanie szczegółowe ich rozmieszczenia w przypadkach, gdy w jednym budynku ma siedzibę większa ilość różnych władz, urzędów, zakładów, instytucyj i przedsiębiorstw, jest niemożliwe. Natomiast możliwe i wskazane wydaje się wprowadzenie ogólnej zasady, że w przypadkach, gdy przy jednym wejściu mają być umieszczone oznaki kilku władz (urzędów, zakładów, instytucyj, przedsiębiorstw) państwowych i samorządowych, lub tylko samorządowych, ale różnych związków samorządowych, oznaki te nie mogą być pomieszane, lecz powinny być zgrupowane osobno oznaki państwowe, a osobno oznaki samorządowe każdego ze związków samorządowych, przy czym jeżeli oznaki mają ten sam herb, umieszcza się jedną wspólną tablicę z herbem, a tylko osobne tablice z napisami.

Do § 4. Rodzaj i wielkość obiektów, na których oznaki będą umieszczane, mogą czasami wymagać odstąpienia od ustalonych w § 2 wymiarów tablic w tych oznakach.

Ze względu na różnorodność nazw władz, urzędów, zakładów, instytucyj i przedsiębiorstw samorządowych, ustalenie w projektowanym rozporządzeniu układu napisów w oznakach samorządowych, w drodze czy to szczegółowych postanowień, czy też wzorów, stanowiących załączniki do projektowanego rozporządzenia, jest niemożliwe.

Przewiduje się zatem wydawanie każdorazowych decyzyj o dopuszczeniu innych wymiarów tablic, niż przewidziane w § 2 projektowanego rozporządzenia, — o układzie napisów w oznakach w przypadkach nastręczających trudności względnie wątpliwych, — o dopuszczalności używania w napisach nazw skróconych, ze względu na długość tych nazw oraz używania dla części napisów wtórnego znaczenia liter mniejszych od przewidzianych w ust. (3) § 2.

Decyzje we wszystkich wyżej omówionych przypadkach zastrzega się właściwemu wojewodzie, jako bezpośredniej lub pośredniej władzy nadzorczej nad danym związkiem samorządowym, w stosunku zaś do miasta stoł. Warszawy — Ministrowi Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministrem Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

Do § 5. Właściwości architektoniczne niektórych budynków, w których mieszczą się władze, urzędy, zakłady, instytucje i przedsiębiorstwa samorządowe, mogą wymagać zamieszczenia na tych budynkach oznak odmiennego typu, niż określony w § 1 projektowanego rozporządzenia.

Decyzje w tego rodzaju przypadkach powinny być wyjątkowe i dlatego zastrzega się je właściwym władzom naczelnym, t. j. Ministrowi Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministrem Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

Przekazanie tych decyzyj władzom niższym nie wydaje się wskazane, gdyż mogłoby łatwo doprowadzić do sparaliżowania głównego celu projektowanego rozporządzenia, t. j. wprowadzenia jednolitego typu oznak w samorządzie terytorialnym przez zbyt częste odstępowanie od tego typu.

PYTANIA I ODPOWIEDZI

Czy wymiar podatkowy nadmierny lub nienależnie wpłacony, niezaskarżony we właściwym terminie, podlega zwrotowi:

a) w świetle teorii oraz
b) materialnego ustawodawstwa

ad 1. Teoretycznie rozważając, nadmiernie lub nienależnie wpłacony wymiar nie podlega zwrotowi. Niezaczepiony wymiar bowiem staje się „niezaczepialnym tytułem prawnym" i choćby podatek był zbyt wysoko wymierzony, wobec braku możliwości prawnej stwierdzenia tego w toku instancyj administracyjnych, niedopuszczalna jest skarga w drodze cywilnej (condictio indebiti). (Meier Verwaltungsrecht tom I str. 346, 347. 348, 12); OVG tom XVII 28.XI 1888 Nr 30 str. 233; N. T. A. 19.XII 1934 l. rej. 4446/33 Nr 8519/1934 str. 302 „zasadą prawa skarbowego jest, że nic, co na podstawie prawomocnego orzeczenia właściwej władzy tytułem daniny publicznej zostało zapłacone, nie ulega zwrotowi . . . ".

Tylko w wypadku „nieuprawomocnienia się wymiaru", t. j. zaczepienia go w terminie właściwym, następnie uchylenia wymiaru przez władzę wymiarową, umorzenie należności podatkowej z tytułu braku obowiązku podatkowego obejmuje ipso jure wszystkie należności uboczne związane z tą należnością (teza: N. T. A. 10.II 1937 l. rej. 9858/34 str. 25 - 26).

ad 2. Natomiast o ile idzie o polskie ustawodawstwo w tym przedmiocie, mianowicie ordynację podatkową z 15.III 1934 r. (Dz. U. Nr 14 poz. 134 z 1936), to artykuł 125 ustala m. in., „iż sumy nadmiernie lub „nienależnie" wpłacone w podatkach" winnyby być zaliczone, o ile to niemożliwe „zwrócone w gotówce" (zob. też § 105 Dz. U. Nr 35 poz. 270 z 1937 r.). Zatem sądzić by można, że należałoby z naprowadzeniem motywów równocześnie domagać się zaliczenia czy „zwrotu nadmiernie czy nienależnie wpłaconego podatku". W dalszym biegu sprawy, w razie np. odmowy zwrotu „nienależnie wpłaconego podatku", przysługiwałaby skarga cywilna (condictio indebiti).

mgr Jahnke-Kurowska

ORZECZNICTWO SĄDU NAJWYŻSZEGO

Umieszczenie w rejestrach lub księgach świadomie nieprawdziwych wpisów (art. 287 k. k.).

Zapiski dokonane w księgach i rejestrach urzędu, na których podstawie opiera się kontrola władz przełożonych co do prawidłowego załatwienia spraw w danym urzędzie mają znaczenie prawne jako podstawa decyzji co do zapewnienia prawidłowego toku urzędowania, a przeto umieszczenie w takich księgach lub rejestrach świadomie nieprawdziwych wpisów co do ruchu spraw stanowi przestępstwo z artykułu 287 § 1 k. k. (17.II 38 Nr 1 K 2218/37).

Używanie tytułu doktora (art. 26 pr. o wykr.).

Używanie tytułu „doktór" na oznaczenie akademickiego stopnia naukowego dopuszczalne jest w Państwie Polskim na podstawie nadania tego tytułu bezpośrednio przez polską szkołę akademicką lub w drodze nostryfikacji tytułu zagranicznego.

Używanie tytułu „doktór", uzyskanego za granicą, a nie nostryfikowanego przez polską szkołę akademicką, dopuszczalne jest tylko wśród okoliczności, które na pochodzenie tego tytułu w sposób oczywisty wskazują (19.VII 37 Nr 2 K 1988/36).

Art. 11 ustawy o szkodnictwie leśnym i polnym z 14.IV 1937 (Dz. U. poz. 234). Istota przestępstwa.

Z ogólnych zasad prawa o wykroczeniach oraz treści powołanego przepisu art. 11 okazuje się, iż przestępstwo z tego artykułu popełnia ten, kto bezprawnie pasie w cudzym lesie bydło lub drób, natomiast nie popełnia tego przestępstwa ten, kto działanie to wykonywa za zezwoleniem właściciela lub jego zastępcy, przy czym zezwolenie to może być stałe, oparte na umowie lub innym tytule prawnym, lub też jednorazowe, a także bezwarunkowe lub też zależne od dopełnienia pewnych warunków, jak np. uiszczenia zapłaty przed przystąpieniem do wykonywania czynności objętych zezwoleniem. Wobec powyższego wymienione okoliczności powinny być ustalone w wyroku, gdyż i prawo serwitutowe nakłada na pasących bydło uiszczenie opłat za paszę i wyrządzone w lesie szkody (13.IV 38 Nr 3K 2343/37).

St. Czerwiński.

ORZECZNICTWO NAJW. TRYBUNAŁU ADMINISTRACYJNEGO

Stwierdzenie obywatelstwa w dowodzie osobistym, jako decyzja. Warunki jej unieważnienia.

Stwierdzenie obywatelstwa w dowodzie osobistym, wydanym na podstawie okólnika Min. Spr. Wewnętrznych z 17.XI 1921 r. B. P. 1958 (Dz. Urz. Min. Spr. Wewn. Nr 12/1921 r.), jest decyzją, o ile przytoczono w tym stwierdzeniu podstawę faktyczną, na której je oparto.

Decyzja ta, jeżeli wydana została w okresie obowiązywania art. 16 rozp. ministerialnego z 7.VI 1920 (Dz. U. poz. 320), może być unieważniona, o ile zachodzą w tym względzie warunki, określone w powyższym przepisie. (Teza).

N. T. A. wyszedł z założenia, że z postanowień, zawartych w częściach IX, XI—XIV rozporządzenia o postępowaniu administracyjnym, wynika, iż do istoty decyzji — o ile specjalne przepisy nie stanowią inaczej — należy ustalenie lub ustanowienie stosunku prawnego (prawa obowiązki) w konkretnej sprawie, dokonane przez władze w sposób formalny i z zamiarem, aby ono było wiążące. Ten zamiar władzy ma znaczenie istotne. Tylko więc o tyle, o ile on istnieje, ustalenie lub ustanowienie stosunku prawnego może być uważane za decyzję. Czy zaś i o ile on istnieje, może być oceniane w każdym poszczególnym wypadku według towarzyszących mu okoliczności. Pod uwagę w tym względzie przede wszystkim wziąć należy treść i formę odnośnego załatwienia władzy oraz przepisy, które danego przedmiotu dotyczą.

Z uprawnień starostów do stwierdzania obywatelstwa i ze sposobu tego stwierdzania, stosowanego w dowodach osobistych, a uregulowanego cytowanym w tezie okólnikiem. Trybunał doszedł do wniosku, że stwierdzenie to nie miało charakteru tylko informacyjnego, a — jakkolwiek nie zawierało powołania się na podstawę prawną — stanowiło jednak decyzję równorzędną z decyzją, stwierdzającą tożsamość osoby zaopatrywanej w dowód.

Że decyzja taka może być uchylona w ostatniej instancji przez władzę nadzorczą względnie przez Ministerstwo, poza przypadkami z art. 101 post. adm., także bez zgody strony w myśl przepisów art. 99 i 100 post. adm. Trybunał doszedł do wniosku na tej podstawie, iż — w myśl art. 16 rozp. ministerialnego z 7.VI 1920 r. — strona nabyła nie pełne prawa, wynikające z prawomocności decyzji, a jedynie prawo domagania się respektowania danej decyzji w granicach tego przepisu. (Wyrok z 14.VI 1937 l. rej. 7350/33 i 9308/33).

Wymogi prawa budowlanego o bezpieczeństwie pożarowym przy zezwoleniach na urządzenie zakładu przemysłowego.

Przy udzielaniu zezwoleń na urządzenie zakładów przemysłowych w trybie art. 14 i nast. prawa przemysłowego (Dz. U. poz. 468/1927), władza orzekająca uprawniona jest brać pod uwagę kwestię bezpieczeństwa pożarowego budynku i oceniać ją według przepisów obowiązującego w tym czasie prawa budowlanego (Dz. U. poz. 202/1928), jakkolwiek budynek wzniesiony został przed wejściem w życie pomienionego prawa budowlanego. (Teza).

Oddalając zarzut zastosowania przez władzę odwoławczą przepisów art. 193, 196 i 256 prawa budowlanego, pomimo iż nie chodzi tu o nowo wznoszoną, a oddawna istniejącą, budowlę, Trybunał zauważył, że skoro prawodawca, stwarzając pewne normy dla zapewnienia bezpieczeństwa budynku, zamieścił w nich stosowne minimalne warunki co do materiału zabudowania i odległości budynków od siebie, to z tego wynika, że stan nie odpowiadający tym warunkom, uważa za stan nie zapewniający dostatecznego bezpieczeństwa pożarowego. Jeżeli więc taki stan zostanie przez władzę stwierdzony, to władza ma podstawę do uznania, że zagraża on bezpieczeństwu pożarowemu, i jakkolwiek nie ma podstawy do wydawania żadnych zarządzeń wobec właściciela domu w odniesieniu do samego budynku, to niewątpliwie może z tego powodu odmówić zatwierdzenia urządzenia w takim domu nowego zakładu przemysłowego, którego czynności mogłyby stan bezpieczeństwa pożarowego, już w danej chwili niedostatecznego, pogorszyć.

W sprawie będącej przedmiotem wyroku urząd wojewódzki, jako władza przemysłowa II instancji, wydał orzeczenie, którym uchylił decyzję I instancji, zatwierdzającą projekt urządzenia zakładu przemysłowego (piekarni), pod pewnymi warunkami, a to w wyniku odwołania strony od jednego z warunków, pod którymi projekt urządzenia został zatwierdzony. N. T. A. nie uwzględnił przy tym zgłoszonego w skardze zarzutu co do reformatio in peius przez władzę odwoławczą decyzji wydanej przez I instancję. Trybunał zwrócił uwagę, że uprawnienie władzy w tym kierunku znajduje całkowite oparcie w art. 93 post. adm., który udziela stosownych uprawnień władzy odwoławczej w interesie publicznym, bez oglądania się na interes skarżącej strony. (Wyrok z 28.IX 1937 l. rej. 5210/35).

W. Czapiński

KRONIKA

ADMINISTRACJA

Świadectwa ubóstwa służące za podstawę do wolnej od cła odprawy darów. Min. Spraw Wewn. w piśmie okólnym z 27.II 1937 (Dz. Urz. Min. Spraw Wewn. Nr 6, poz. 47 z 1937 r.) zwróciło uwagę właściwym władzom na konieczność umieszczania w omawianych świadectwach okoliczności, które dla zwolnienia od cła są istotne, a mianowicie: 1) danych szczegółowych, dotyczących stanu rodzinnego odbiorcy przesyłki, oraz 2) stwierdzenia, że „odbiorca, jako osoba niezamożna nie jest w stanie zaspokoić swoich potrzeb życiowych z własnych środków materialnych lub ze swej pracy".

Ponieważ część świadectw ubóstwa nie odpowiada warunkom określonym w cyt. wyżej piśmie okólnym, zwłaszcza nie zawiera stwierdzenia pod pkt. 2), co uniemożliwia urzędom celnym ustalenia niezamożności odbiorcy przesyłki, Min. Spraw Wewn. pismem okólnym z 30.V b. r. Nr AP. 26/5 ponownie zwróciło uwagę właściwym władzom na konieczność ścisłego przestrzegania wytycznych, zawartych w przytoczonym piśmie okólnym.

Monografie województw, powiatów, gmin. Min. Spraw Wewn., pragnąc skompletować w swej Bibliotece wszystkie istniejące monografie województw, powiatów względnie pewnych regionów oraz poszczególnych miast (gmin), poleciło pismem okólnym z 20.V b. r. Nr GL 83g-19 urzędom wojew. zebranie odnośnego materiału i nadesłanie Ministerstwu do 1.XI b. r. wykazu szczegółowego wspomnianych monografij z podaniem: 1) tytułu pracy, 2) nazwiska autora, 3) liczby stronic, 4) miejsca i roku wydania, 5) ceny.

Likwidacja Biura delegata do spraw 3% premiowej pożyczki inwestycyjnej. Min. Spraw Wewn. pismem okólnym z 25.V b. r. Nr GB.35/2-22 podało do wiadomości władz podległych — na podstawie pisma Min. Skarbu, że Biuro delegata do spraw 3% premiowej pożyczki inwestycyjnej ulega likwidacji z 30.IV b. r. Pełny zakres działania Biura oraz kompetencje delegata do spraw 3% prem. pożyczki inw. przejmuje Min. Skarbu, Dept. Obrotu Pieniężnego.

W związku z powyższym wszelkie sprawy i pisma dotyczące zarówno subskrypcji, jak i obsługi 3% prem. poż. inwest. — z wyjątkiem technicznej strony wydawania obligacyj, która należy do Urzędu Długów

Państwa — winny być kierowane, począwszy od 1.V b. r. pod adresem: Min. Skarbu, Dept. Obrotu Pieniężnego, Warszawa ul. Rymarska 3/5.

Procedura likwidacji placówek i syndykatów subskrypcyjnych nie ulega żadnej zmianie t. j. odbywa się obecnie rozliczenie walorów oraz wpłat na subskrypcję 3% prem. poż. inw. Inne natomiast materiały dotyczące akcji subskrypcyjnej, jak: deklaracje, pamiętniki rat, pisma i wszystkie inne dokumenty, pozostają nadal w przechowaniu placówek względnie syndykatów do czasu ostatecznego rozliczenia i udzielenia im absolutorium. Termin i miejsce przesłania wspomnianych materiałów oraz termin definitywnej i formalnej likwidacji syndykatów i placówek subskrypcyjnych ustali Min. Skarbu osobnym zarządzeniem.

Wystawy plansz Grottgerowskich. Na skutek inicjatywy Tow. Przyjaciół Weteranów 1863 r. zamierzają liczne organizacje, jak: Zw. Strzelecki, Polski Czerwony Krzyż, Przysp. Wojskowe, Zw. Harcerstwa Polskiego i inne — urządzać w najbliższym czasie na terenie Państwa poranki i wieczory ku czci Grottgera w połączeniu z wystawami plansz Grottgerowskich.

Min. Spraw Wewn. w piśmie okólnym z 18.V b. r. Nr AA. 27 d. 38 do wojewodów i starostów zgodziło się na udzielanie zezwoleń na urządzanie wystaw Grottgerowskich zgłaszającym się w tej sprawie stowarzyszeniom, jak również o poparcie w miarę możności ich poczynań w tym kierunku.

Odznaka Stow. Lekarzy Sportowych. Decyzją z 13.V b. r. Nr AP. 3-208 Min. Spraw Wewn. udzieliło „Stow. Lekarzy Sportowych" pozwolenia na ustanowienie i używanie odznaki specjalnego wzoru.

Kierownictwo przygotowań obrony przeciwpożarowej na wypadek wojny. Zarządzeniem Min. Spr. Wewnętrznych z 26.III r. b., ogłoszonym w „Monitorze Polskim" (Nr a 78) z 5.IV r. b., kierownictwo przygotowań obrony przeciwlotniczej i przeciwgazowej w zakresie akcji przeciwpożarowej zostało powierzone organom inspekcyjnym i instrukcyjnym (t. zw. korpus techniczny) Związku Straży Pożarnych R.P.

W związku z tym wypada wyjaśnić, że w myśl rozp. Rady Min. z 28.XI 1933 („Monitor Polski" z 30.XII 1933), nadającego statut Zw. Straży Pożarnych, jako stowarzyszeniu wyższej użyteczności, korpus techniczny stanowi zespół fachowców z dziedziny obrony przeciwpożarowej, zajmujących stanowiska organów inspekcyjnych i instrukcyjnych oraz dowódców i oficerów w strażach pożarnych zawodowych (miejskich i przemysłowych).

W chwili wejścia w życie rozp. Rady Min. z r. 1933 korpus techniczny, którego zaczątki istnienia datują się od pierwszych zbiorowych poczynań strażactwa w roku 1916, liczył już 160 członków czynnych. Z roku na rok zespół ten zwiększał się nadal w związku z rozszerzeniem się i pogłębianiem akcji przeciwpożarowej. Obecnie korpus techniczny liczy 371 członków mężczyzn, z których 336 w stanie czynnym i 35 w stanie nieczynnym. Poza tym do korpusu technicznego zalicza

się 25 kobiet (z czego 16 pozostaje w stanie czynnym), pełniących funkcje referentek do spraw oddziałów pożarniczych żeńskich przy strażach.

Z liczby 336 czynnych członków korpusu technicznego — 9 pozostaje na stanowiskach sztabowych w centrali Zw. Straży Pożarnych, 28 pełni funkcje w okręgach woj. związku, 200 jest w oddziałach powiatowych na stanowiskach pow. instruktorów pożarniczych, 75 na stanowiskach dowódców i oficerów w strażach pożarnych zawodowych miejskich i przemysłowych, a 24 na stanowiskach referentów pożarniczych w centralnych urzędach i instytucjach, zainteresowanych w obronie przeciwpożarowej.

Ustrój korpusu technicznego, a w szczególności obowiązki i prawa jego członków, określają przepisy o podstawowych obowiązkach i prawach członków korpusu technicznego, przy czym istnieje następujący podział starszeństwa: inspektor naczelny, który jest zwierzchnikiem wszystkich członków korpusu technicznego i stopnie: starszy inspektor, inspektor, młodszy inspektor, starszy instruktor, instruktor i młodszy instruktor.

Jeżeli zważyć, że pożarnictwo zazębia się o różne gałęzie wiedzy, a akcja przeciwpożarowa—w zrozumieniu nie tylko zwalczania pożarów, ale i zapobiegania im—ma bardzo szeroki zakres zastosowania, wkraczając w takie różnorodne dziedziny, jak budownictwo, elektrotechnika, zaopatrzenie osiedli w wodę, technika (budowa sprzętu), ustawodawstwo itd., — to staje się jasnym i zrozumiałym, że zadania i obowiązki członków korpusu technicznego są bardzo rozległe i że przygotowanie korpusu technicznego do tych zadań i obowiązków powinno być wielostronne i stale się pogłębiać. Stąd też na wyższych szczeblach korpusu technicznego następuje specjalizacja w kierunkach: technicznym, organizacyjno-prawnym, naukowo-wydawniczym, wyszkoleniowym itp. Liczne kursy podstawowe i specjalne oraz prace badawcze i doświadczalne, prowadzone przez Zw. Straży Pożarnych, przyczyniają się wydatnie do podnoszenia poziomu przygotowania członków korpusu technicznego.

Ostatnie, wzmiankowane na wstępie zarządzenie Min. Spraw Wewnętrznych, daje wyraz doniosłej roli, jaka przypadła w udziale członkom korpusu technicznego na odcinku przeciwpożarowym obrony Państwa. Stanowiąc kadrę wyspecjalizowaną w dziedzinie przeciwpożarowej oraz posiadając wszelkie możliwości ku dalszemu pogłębianiu wiedzy i prowadzeniu doświadczeń fachowych, korpus techniczny stał się siłą rzeczy tym zespołem, którego rola w zakresie przeciwpożarowym nie mogła ograniczyć się tylko do normalnych warunków pokojowych, ale też rozszerzyła się stopniowo na zagadnienia, związane z okresem wojennym. Zarządzenie Min. Spr. Wewnętrznych określiło obowiązki korpusu technicznego w tym zakresie przez stwierdzenie, że dotyczą one organizowania i prowadzenia wyszkolenia straży w opl., czuwania nad gotowością bojową straży oraz stawiania wniosków co do zaopatrywania straży w potrzebny sprzęt,—uwydatniając przez to wielką odpowiedzialność, jaka za te, tak ważne prace, spada na barki człon-

ków korpusu technicznego. Zarówno ustrój korpusu technicznego oraz ścisłe jego powiązanie organizacyjne w wieloletniej współpracy z organami, powołanymi do obrony przeciwlotniczej i przeciwgazowej, jak również dotychczasowy jego rozrost i doskonalenie, dają rękojmię, że zdoła on wywiązać się w pełni z nałożonych na niego obowiązków i odpowiedzialności na odcinku przeciwpożarowym obrony Państwa.

Studium ekonomiczno-administracyjne przy Wydziale Prawa U. J. K. we Lwowie. Uniwersytet lwowski, uznawszy, że studia prawnicze w obecnej swej organizacji nie są wystarczające, powołał do życia w 1930 na podstawie zatwierdzenia przez Ministerstwo W. R. i O. P. studia uzupełniające, a między innymi także trzyletnie Studium ekonomiczno-administracyjne. Organizację Studium przedstawił prof. dr Zbigniew Pazdro w „Gazecie Admin. i P. P." nr 9 z r. 1935.

Studium to jest obecnie w stadium reorganizacji i istnieje tylko rok II i III, z początkiem bowiem r. akademickiego 1936/7 rozdzielone ono zostało na 2 odrębne studia a to: a) studium administracyjne i skarbowe i b) studium ekonomiczne, utworzone na podstawie rozporządzenia Min. W. R. i O. P. z 1.X 1936 (Dziennik Urzęd. M. W. R. i O. P. poz. 195). Rok pierwszy jest wspólny, w drugim zaś roku następuje podział na oddział administracyjny i skarbowy według wyboru studentów.

Studium administracyjne trwa 2 lata, dostępne jest dla studentów III roku prawa, może być zatem ukończone równolegie z normalnym studium na wydziale prawa.

Plan nauk na Studium administracyjnym i skarbowym jest następujący:

I rok Studium (wspólny dla oddziału administracyjnego i skarbowego): geografia gospodarcza 2 godz. przez 2 tr., 2 godz. ćw. przez 2 tr.; encyklopedia nauk technicznych 2 godz. wykł. przez 3 tr.; porównawcza nauka prawa publicznego 3 godz. wykł. przez 3 tr., 2 godz. ćw. przez 3 tr.; polityka komunalna 2 godz. wykł. przez 3 tr.; polskie prawo spółdzielcze 2 godz. wykł. przez 1 tr.; prawo pracy 1 godz. wykł. przez 3 tr.; postępowanie administracyjne 2 godz. wykł. przez 1 tr.; nauka organizacji pracy 2 godz. wykł. przez 1 tr.; ćwiczenia administracyjne 2 godz. ćw. przez 3 tr.

II rok Studium (oddział administracyjny): skarbowość samorządu 2 godz. wykł. przez 1 tr.; administracja głównych państw. kontynentalnych 2 godz. wykł. przez 3 tr.; ubezpieczenia społeczne 3 godz. wykł. przez 1 tr.; prawo budowlane 2 godz. wykł. przez 1 tr.; prawo górnicze i naftowe 2 godz. wykł. przez 3 tr.; prawo przemysłowe 2 godz. wykł. przez 2 tr.; prawo agrarne 3 godz. wykł. przez 1 tr.; administracja szkolna i wyznaniowa 2 godz. wykł. przez 2 tr.; prawo i postępowanie wywłaszczeniowe 2 godz. wykł. przez 1 tr.; międzynarodowe prawo administracyjne 1 godz. wykł. przez 3 tr.; seminarium administracyjne 2 godz. ćw. przez 3 tr.

Postulatowi specjalizacji służyłoby niewątpliwie także powołanie w szerszej mierze w charakterze wykładowców na studium uzupełnia-

jącym urzędników administracyjnych, posiadających odpowiednie teoretyczne i praktyczne przygotowanie.

Aby studentów prawa zachęcić do zapisywania się na studium uzupełniające, byłoby pożądane ustanowić stypendia dla studentów tego studium, umożliwić im odbywanie praktyk wakacyjnych w urzędach administracji rządowej i samorządowej, a w końcu zapewnić tym, którzy ukończą studium uzupełniające, przyjęcie do służby w administracji przed innymi magistrami prawa, którzy studium uzupełniającego nie mają, względnie zobowiązać przyjętych praktykantów administracyjnych do zapisania się na studia uzupełniające z tym, że dopuszczenie do egzaminu praktycznego nastąpi dopiero po ukończeniu studium uzupełniającego.

W ten sposób będzie można zapewnić władzom administracji ogólnej i samorządu terytorialnego dopływ należycie przygotowanych kandydatów na stanowiska urzędnicze I kategorii.

SAMORZĄD

Radiofonizacja kraju. Pismem okólnym z 14.I 1937 r. Nr SS. 55-47-8 w sprawie popierania radiofonizacji (Dz. Urz. M. S. Wewn. Nr 1, poz. 7 z r. 1937) Min. Spr. Wewnętrznych zaleciło wojewodom przychylne ustosunkowanie się do akcji radiofonizacji, a w szczególności do przedsięwzięć podejmowanych w tym zakresie przez Polskie Radio.

W pismie okólnym z dnia 27.V rb. Nr SG. 90-9/1 p. minister spraw wewn. stwierdza, że podjęte prace nad spopularyzowaniem radiofonii nie doprowadziły jeszcze do pożądanych wyników. Ponieważ zaś radiofonia staje się nie tylko potężnym czynnikiem postępu kulturalnego oraz wychowania obywatelskiego, lecz również czynnikiem o doniosłym znaczeniu z punktu widzenia obrony kraju i propagandy poczynań państwowych, przeto koniecznym jest poczynienie dalszych starań w kierunku przyśpieszenia radiofonizacji kraju.

Jednym ze sposobów spopularyzowania radiofonii jest przeprowadzenie radiofonizacji zbiorowej, polegającej na tworzeniu licznych ośrodków zbiorowego słuchania, udostępniających odbiór radiowy dla najszerszych mas ludności tak na terenie miast, jak i wsi. Radiofonizację zbiorową dałoby się osiągnąć przez zaopatrzenie w odbiorniki radiowe urzędów gminnych oraz lokali i świetlic organizacyj społecznych itp. oraz przez zainstalowanie urządzeń megafonowych, przeznaczonych dla audycji publicznych.

Z poczynionych obserwacyj w terenie wynika, iż radiofonizacja zbiorowa rozwija się o wiele szybciej w tych przypadkach, gdy jest prowadzona planowo, a inicjatywę w tym zakresie obejmują czynniki samorządowe. Równolegle z rozwojem radiofonizacji zbiorowej idzie również pożądane podniesienie radiofonizacji indywidualnej.

W związku z powyższym p. minister prosi wojewodów i przewodniczących wydziałów powiatowych o spowodowanie, aby nadzorowane przez nich związki samorządowe zajęły się organizowaniem zbio-

rowych ośrodków słuchania audycji radiowych i — w miarę możności — finansowaniem tych ośrodków oraz organizacją zbiorowych zamówień i zakupów radioodbiorników również na cele indywidualne.

P. minister wezwał również wojewodów do podjęcia odpowiednich kroków w zależności od warunków miejscowych, które mogłyby przyśpieszyć radiofonizację podległego im terenu.

W końcu p. minister nadmienił, iż przemysł radiotechniczny zaoferował dla Polskiego Radia specjalnie dogodne warunki przy nabywaniu większej ilości radiosprzętu.

Przy wszelkich poczynaniach, dotyczących organizacji radiofonizacji terenu, należy zwracać się do Wydziału Propagandy Polskiego Radia, Warszawa, ul. Mazowiecka 5.

Ulgowa sprzedaż drewna z Lasów Państwowych związkom samorządowym. Na podstawie uchwały Komitetu Ekonomicznego Ministrów z 6.IV 1936 r. dyrekcje Lasów Państwowych dokonują ulgowej sprzedaży drewna gminom wiejskim i miejskim na budowę publicznych szkół powszechnych (porównaj zarządzenie Dyrekcji Nacz. Lasów Państwowych w Dzienniku Urzęd. Min. Spraw Wewn. Nr 16, poz. 108 z 1936 r.), na podstawie zaś uchwały tegoż Komitetu z 19.IV 1936 r. dokonują takiejże sprzedaży tylko związkom samorządowym ziemskim na budowę i naprawę obiektów drogowych, budowli samorządowych i użyteczności publicznej (porównaj zarządzenie Dyrekcji Nacz. Lasów Państw.— Dz. Urz. Min. Spraw Wewn. Nr 36, poz. 250 z 1936 r.). Wartość skredytowanego drewna z pierwszej akcji sprzedaży, rozłożonej na 3 lata (1936/37—1938/39), ma wynosić podług pełnych cen handlowych 9.000.000 zł, z drugiej zaś rozłożonej na 4 lata (1936/37—1939/40) — 8.000.000 zł.

Zestawione na str. 808 sprawozdania ilustrują wyniki akcji ulgowej sprzedaży drewna.

Ze sprawozdania sprzedaży drewna na budowę szkół powszechnych wynika, że przewidziany na ten cel kontyngent drewna nie wystarczył na pokrycie zgłoszonych przez gminy zapotrzebowań na drewno. Mianowicie zapotrzebowania na r. 1938/9 wyniosły 3.914.124 zł, a do wykorzystania na ten rok pozostało już tylko 2.636.552 zł, zatem nie zostały zaspokojone zapotrzebowania na sumę 1.277.572 zł.

Korzystniej przedstawiają się możliwości wykorzystania ulgowej sprzedaży drewna na budowę i naprawę obiektów drogowych, budowli samorządowych i użyteczności publicznej. Jak ze sprawozdania bowiem wynika, w drugim okresie sprzedaży, trwającym od 1.X 1937 do 30.IX 1938 gminy wykorzystały kredyty, biorąc pod uwagę sprzedane i zapotrzebowane drewno, na 1.692.629 zł, pozostaje zatem jeszcze do sprzedaży drewna w tym okresie z pieniężnego kontyngentu rocznego, wynoszącego 2.000.000 zł, na sumę ponad 300.000 zł.

Zatwierdzenie herbów miast. Na podstawie art. 4 ust. 3 rozp. Prezydenta R. P. z 13.XII 1927 r. o godłach i barwach państw. oraz

Wyniki ulgowej sprzedaży drewna z Lasów Państwowych.

D. L. P.	Rok budżetowy 1936/37 od dn. 1.IV 36 r. (a faktycznie już od 6.XII 35 r.) do 31.III 37 r. — Ilość wydanych mat. drzewnych	Wartość w/g pełnych cen handlowych	Wartość po zastosowaniu 33% zniżki	Rok budżetowy 1037/38 od 1.IV 37 r. do 31.I 38 r. — Ilość wydanych mat. drzewnych	Wartość w/g pełnych cen handlowych	Wartość po zastosowaniu 33% zniżki	Zapotrzebowania na rok budżetowy 1938/39 — Ilość mat. drzewnych	Przypuszalna wartość w/g pełnych cen handlowych	Pozostały do wyczerpania kontygent kwot na rok budżetowy 1938/39	Razem kontyg. kwot dla poszcz. DLP na wymienione 3 okresy budżetowe
	m³	zł	zł	m³	zł	zł	m³	zł	zł	zł
Białowieża . .	14.636.34	282.541 00	191.957.00	5.247.72	156.097.00	104.834.00	4.550 00	132.000.00	103.962 00	542 600.00
Lwów	4.233.78	105.964.00	70.996 00	7.431.63	248 501.00	166.496.00	6.339.00	197.520 00	156 535.00	511.000.00
Łuck	10.201.39	252.125.00	169.014.00	12.643.31	476 266.00	320.732.00	24.422.00	920.870.00	573.809.00	1.302.200.00
Poznań . . .	625,25	17.430.00	12.863 00	2.163 00	91.358.00	61 488.00	4.541.00	211.950.00	118.712 00	227 500.00
Radom . . .	15.843.23	512.170 00	341.270 00	21.977.02	950.194.00	635.745.00	14.600.00	684.000.00	419.836.00	1.882.200.00
Siedlce . . .	26.509 88	798.602.00	545.716.00	15.176.45	613.330.00	418.681 00	14.700.00	438.423 00	189 168 00	1.601.100.00
Toruń . . .	1.580.31	57.425.00	38.489.00	1.978.98	86.779.00	58.147.00	1.907.00	88.920.00	48 296.00	192.500.00
Warszawa . .	11.757.85	467.852.00	313.519.00	16 053.59	792.739.00	532.348.00	20.796.00	1.136.941.00	972 309 00	2.232.900.00
Wilno	13 746 73	287.928.00	192.912.00	6.490.63	166.147.00	111.319 00	3.80.000	103.600.00	53.925.00	508.000.00
Razem . .	99.134.76	2.782 037.00	1.876.736.00	89.162.33	3.581.411.00	2.409.790 00	95.655.00	3.914.124.00	2.636.552.00	9.000.000.00

Na 100 szkół powszechnych im. Marszałka Józefa Piłsudskiego na Wileńszczyźnie w roku gosp. 1936/37 wydano: 35.704.50 m³ materiałów drzewnych o wartości w/g pełnych cen handlowych 998.599.10 zł, a po zastosowaniu 60% zniżki na kwotę 399.439.64 zł. Poza tym w okresie od 1.I 38 r. do 31.I 39 r. Dyrekcje dostarczają materiały drzewne o wartości do 1.800.000.— zł na budowę 200 szkół powszechnych im. Marszałka Józefa Piłsudskieoo w woj. nowogródzkim i poleskim.

D. L. P.	Sprzedaże dokonane w I okresie, t. j. od 1.VII 36 r. do 30.IX 37 r. — Ilość mater. drzewnych	Wartość w/g cen handl.	Wartość po zastosowaniu zniżki cen	Sprzedaże dokonane w ciągu 2 kwartałów II okresu, t. j. od 1.X 37 do 31.III 38 r. — Ilość mater. drzewnych	Wartość w/g cen handl.	Wartość po zastosowaniu zniżki cen	Zapotrzebowanie na pozostałe 2 kwartały II okresu, t. j. od 1.IV 38 do 30.IX 38 r. — Ilość mater. drzewnych	Przypuszczalna wartość w/g cen handlowych	Przydział kwot do wysokości których mogą DLP sprzedawać drewno w/g cen handl. w II okresie, t. j. od 1.X 37 r. do.IX 38 r.
	m³	zł	zł	m³	zł	zł	m³	zł	zł
1. Białowieża . . .	3.731.640	85.980.39	59.769.37	4.429.67	123.351.79	95.769.64	2.820.00	78.200.00	230.000.00
2. Lwów	898.304	30.593.55	19.321.02	327.33	23.955.69	18.929.28	1.273.00	33.820.00	100.000.00
3. Łuck	2.938.780	78.429.38	56.861.54	2.814.37	96.104.50	68.059.36	7.107.00	280.896.00	400.000.00
4. Poznań . . .	1.923.000	85.200.00	64.159.00	741.00	37.163 00	28.105.00	3.324.00	132.522.00	200.000.00
5. Radom . . .	3.536.183	124.809.05	89.342.81	1.284.45	47.531.09	33.613.76	5.350.00	204.500.00	300.000.00
6. Siedlce . . .	4.440.836	200.670.57	150.890.34	2.136.30	73.528.61	54.353.41	2.192.00	94.318.00	200.000.00
7. Toruń	1.012.685	34.746.24	24.698.39	219.46	7.534.10	5.273.88	807.00	31.565.00	70.000.00
8. Warszawa . . .	2.555.460	95.058.82	70.143.94	919.79	35.025.07	25.044.68	3.330.00	164.436.00	250.000.00
9. Wilno	6.442.930	180.001.60	126.001.12	2.164.68	59.578.79	41.705.15	5.700.00	159.600.00	250.000.00
Razem . .	27.179.818	916.489.60	661.187.53	15.037.05	503.772.64	370.854.16	31.903.00	1.184.857.00	2.000.000.00

o oznakach i pieczęciach (Dz. U. poz. 980) w brzmieniu rozp. Prezydenta R. P. z 24.XI 1930 (Dz. U. poz. 629), — Min. Spraw Wewn. po porozumieniu się z Min. W. R. i O. P. — zarządzeniami z dn. 24.V 1938 r. zatwierdziło herby następujących miast w następującej postaci:

1) m. Kołomyi — w polu czerwonym głowa Orła Białego w złotej koronie i ze złotym dziobem, zwrócona w prawo.

2) m. Limanowej — w polu czerwonym na zielonym wzgórzu drzewo z liśćmi i gałęziami zielonymi, z pniem barwy naturalnej. Z prawej strony drzewa róg myśliwski czarny ze złotymi okuciami i sznurem, zwrócony w lewo. Z lewej strony drzewa topór srebrny z toporzyskiem złotym, zwrócony w prawo.

3) m. Wadowic — tarcza dwudzielna w słup. W polu prawym błękitnym pół orła złotego z dziobem, językiem i szponami czerwonymi; w polu lewym czerwonym baszta srebrna z czterema blankami, trzema strzelnicami i bramą. Otwory bramy i strzelnic czarne.

4) m. Mikstatu — w polu czerwonym podwójna lilia srebrna ze złotą przepaską.

5) m. Grodna — w polu czerwonym jeleń z krzyżem między rogami skacze w prawo przez płot z żerdzi; przy płocie wyrastają z murawy trzy krzaki. Jeleń, krzyż i płot — złote, murawa i krzaki — zielone. Nad tarczą złota korona królewska.

6) m. Wysokiego Litewskiego — tarcza dwudzielna w poprzek. Czoło tarczy podzielone na trzy pola. Pola skrajne czarne, w nich po trzy lilie srebrne: jedna wyżej, dwie poniżej; pole środkowe — czerwone, w nim strzała podwójnie przekrzyżowana — złota.

W polu dolnym tarczy zbrojny rycerz na srebrnym koniu z mieczem w prawicy pędzi w prawo. Zbroja rycerza, rękawice i głownia miecza — srebrne; rękojeść miecza, brzegi rękawic, nałokietki, nakolenniki, ostrogi i strzemiona złote. Cała uprząż brązowa ze złotymi guzami, kulbaka — błękitna.

Za tarczą stoi św. Jan Chrzciciel w złotym nimbie, odziany w skórę. Na prawej ręce trzyma baranka srebrnego, w lewej ręce trzyma krzyż barwy naturalnej z przywiązaną do drzewca srebrną płachtą chorągiewną Twarz, ręce, ciało (widziane do pasa), włosy i zarost Świętego, skóra, w którą jest odziany — barwy naturalnej.

Zagadnienie pomocy położniczej na wsi. Z ramienia Min. R. i R. R. (Biura Komitetu do spraw kultury wsi) zwołana została wstępna konferencja w celu omówienia zagadnienia pomocy położniczej dla ludności wiejskiej.

W konferencji wzięły udział przedstawicielki Centralnej Organizacji Kół Gospodyń Wiejskich, podkomisji opieki dla dzieci zorganizowanej przy biurze Komitetu oraz kilku znawców spraw samorządu terytorialnego.

W toku dyskusji omówiono możliwości finansowe zw. sam. w wspomnianej dziedzinie, ustalając, iż organizacja pomocy położniczej winna znajdować się w sferze prac pow. związków samorządowych, gminy

wiejskie bowiem finansowo i organizacyjnie zadania tego — zdaniem uczestników konferencji — zrealizować nie potrafią.

Wskazanym jest wprowadzenie pośredniego przymusu korzystania z opieki akuszerek gminnych na wzór tego, co spotykamy w woj. zachodnich, a mianowicie, że każda osoba wezwana do położnicy powinna pod rygorem kary wezwać akuszerkę gminną danego rejonu. Uznano w końcu za bardzo pożądane, aby ośrodki zdrowia dysponowały obok higienistek także i akuszerkami.

W końcu uczestnicy konferencji doszli również do przekonania, że ew. subwencje udzielone na cele zorganizowania pomocy położniczej ze strony władz rządowych niewątpliwie wywołałyby w zw. sam. bardzo żywy oddźwięk i zrozumienie przede wszystkim w tej postaci, iż ze swej strony samorządy dałyby na realizację wspomnianego zagadnienia poważniejsze dotacje.

Pięć lat działalności Zarządu Centralnego Tow. Ogrodów Jordanowskich. Centralne Tow. Ogrodów Jordanowskich zawiązane zostało na zebraniu organizacyjnym 13.III 1934 r. Do chwili obecnej Zarz. Tow. pracuje przy wydatnej pomocy Min. Opieki Społ. i Państwowego Urzędu W. F. i P. W.

Praca prowadzona była według następujących wytycznych: 1) zadania ogrodów jordanowskich, ich program pracy i metoda. 2) Wytyczne zakładania ogrodów jordanowskich. 3) Akcja organizacji ośrodków pracy. 4) Szkolenie instruktorek.

Ad 1) Zwrócono specjalną uwagę na kształtowanie charakteru i wychowanie społeczne, na wychowanie fizyczne i zdrowie, przy czym najbiedniejszym dzieciom przychodzono z pomocą materialną w postaci dożywiania i dostarczania odzieży.

Ad 2) Ustalono kilka typów terenów zabawowych zależnie od ich wielkości i urządzeń. Za wzorowy typ terenu zabawowego w mieście uznano ogród jordanowski urządzony na placu wielkości od 1 do $2^1/_2$ ha. Ogród powinien być wyposażony m. in. i w budynki ogrzewane, aby był czynny przez cały rok. Typem zastępczym ogrodu jordanowskiego będą ogródki dziecięce i place zabaw.

Ze względu na zupełnie odmienne warunki bytowania na wsi ustalono dwa typy ogrodów, typ „Wacyn“ na placu o pow. do 0.5 ha z budynkiem drewnianym i stałymi urządzeniami oraz typ „kresowy“ skromniejszy na placu o pow. od 300 m^2 z chatą wiejską wewnętrznie przystosowaną do potrzeb O. J.

Ad 3) i 4) Przed założeniem ogrodów jordanowskich powoływano do życia komórkę organizacyjną, której zadaniem było opiekowanie się nowopowstałą instytucją.

Komórkami organizacyjnymi były lokalne Twa O. J. lub sekcje względnie wydziały O. J. przy innych stowarzyszeniach lub instytucjach.

Wreszcie C. T. O. J. prowadziło akcję szkoleniową na kursach centralnych dla instruktorek w Kielcach oraz na kursach lokalnych.

W celach propagandowych zorganizowano:

a) akcję prasową, umieszczając w pismach stołecznych oraz prowincjonalnych (Grodno, Kalisz, Katowice, Wilno) szereg artykułów i reportaży;

b) akcję odczytową m. in. w Wilnie, Grodnie, Kutnie, Sosnowcu, Borysławiu itd., odbyto liczne konferencje, począwszy od dużych miast, jak Warszawa, Łódź, Lwów, a kończąc na Gniewie, Krzemieńcu, Obornikach, Tczewie, Skarżysku, Rabce itd. W okresie „Tygodnia Dziecka" wyświetlano film dźwiękowy z życia O. J. „Świat Dziecka";

c) wydano i rozesłano 2.138 broszur propagandowych, wreszcie w celach propagandowych prowadzono korespondecji z 56 ośrodkami.

W czerwcu 1937 r. C. T. O. J. wzięło udział w wystawie w Liskowie przez urządzenie stoiska w dziale opieki społecznej. Centrala pozostawała w kontakcie z wieloma zarządami miejskimi, woj. komitetami pomocy dzieciom i młodzieży, Zw. Ogr. Działkowych, Rodziną Wojskową, Zw. Pr. Obyw. Kobiet, z komendantami powiatowymi w. f. i p. w. z zarządami niektórych zakładów przemysłowych itp.

W 22 ośrodkach przeprowadzono kontrolę prac. Opracowano przez inżynierów szczegółowe plany ogródków dziecięcych, placów zabaw, zieleńców, werand, ogrodzeń, niwelacji i drenaży terenu, piaskowników, brodzików, umywalni, natrysków itp., w ogólnej ilości 150 sztuk. W 532 przypadkach udzielono wskazówek technicznych, przy czym w 17 opracowano szczegółowe rozplanowanie O. J. na podstawie dostarczonych szkiców terenowych.

Specjalną uwagę skierowano na akcję szkoleniową, przy czym kierownictwo akcji szkoleniowej instruktorek pozostawało w rękach Państw. Urzędu W. F. i P. W. Państwowy Urząd W. F. i P. W. prowadzi od 3 lat w Ośrodku Szkoleniowym w Kielcach kursy instruktorskie dla kandydatek na instruktorki ogrodów jordanowskich. Kierownictwo pedagogiczne kursów spoczywało w rękach władz Centralnego Tow. Ogrodów Jordanowskich. Ogółem wyszkolono 114 instruktorek. Poza kursami w Kielcach prowadzony był również 4 tygodniowy kurs w Brześciu n B. specjalny kurs dla instruktorek dziecińców wiejskich oraz tygodniowy kurs dla kierowniczek ognisk matki i dziecka.

POLICJA

Uruchomienie kursu instr. w. f. w Sierakowie. W czasie od dnia 13 czerwca do 16 lipca r. b. zostaje przeprowadzony w Obozach Letnich w. f. w Sierakowie 5-tygodniowy kurs przodowników ćwiczeń ruchowych dla szeregowych policji. Na kurs ten zostaje powołanych 100 szeregowych ze wszystkich Okręgów Woj., Szkoły Szeregowych w Mostach Wielkich i Komp. Rez. P. l.

Po ukończeniu kursu, wyszkoleni szereg. będą użyci w swoich jednostkach jako instruktorzy do prowadzenia ćwiczeń wychowania fizycznego.

Z WOJEWÓDZTWA KIELECKIEGO

Konferencja szkoleniowa w Będzinie W ramach zakreślonego programu doszkalania pracowników gminnych powiatu będzińskiego odbyła się w dniach od 20 — 23 kwietnia b. r. w Będzinie w gmachu Starostwa konferencja szkoleniowa, w której udział wzięli sekretarze i ich zastępcy ze wszystkich gmin wiejskich powiatu będzińskiego łącznie, z miastem niewydzielonym Czeladzią.

Na konferencji tej zostały omówione ważniejsze postanowienia proceduralne oraz prawa materialnego z zakresu działania własnego i poruczonego gmin.

Doraźny zjazd starostów. Dn. 19.V b. r. odbył się w Kielcach doraźny zjazd starostów woj. kieleckiego.

Przedmiotem zjazdu było omówienie aktualnych zagadnień administracyjnych oraz gospodarczych (zwalczanie pryszczycy, scalanie gruntów).

Z WOJEWÓDZTWA LUBELSKIEGO

Doraźny zjazd starostów. W dniu 26.V 1938 r. w Urzędzie Wojew. w Lublinie odbył się doraźny zjazd starostów oraz prezydentów miast, poświęcony sprawie uporządkowania osiedli.

Z WOJEWÓDZTWA POZNAŃSKIEGO

Zebranie periodyczne naczelnych władz i urzędów państwowych. Dn. 23.V b. r. odbyło się w Urzędzie Wojew. poznańskiego zebranie periodyczne naczelników władz i urzędów państw., podlegających bezpośrednio władzom centralnym, a niezespolonych z administracją ogólną, poświęcone ogólnym sprawom administracyjnym i gospodarczym.

Z WOJEWÓDZTWA NOWOGRÓDZKIEGO

Sprawozdanie z działalności wojewódzkich organów kolegialnych w r. 1937. *Rada Wojewódzka.* W r. 1937 Rada Wojewódzka odbyła jedno posiedzenie (6.II 1937). W posiedzeniu wzięli udział przedstawiciele władz niezespolonych, dalegaci samorządu gospodarczego, banków państwowych, Funduszu Pracy, P. Z. U. W. i naczelnicy wydziałów Urzędu Wojewódzkiego. W dyskusji nad sprawozdaniem o ogólnym stanie województwa, pracy administracji państwowej w r. 1935/36, oraz zamierzeniach na przyszłość, zgłaszane przez członków Rady Wojewódzkiej, dezyderaty dotyczyły: dziedziny skarbowości zdrowia publicznego, administracji komunikacyjno-budowlanej, spraw rolnych, pożarnictwa i samorządu.

Wydział Wojewódzki odbył 9 posiedzeń. Ogólna ilość spraw załatwionych przy współudziale Wydziału wynosiła 333, z tego z głosem stanowczym 308 spraw, z głosem doradczym 25 spraw. Podział tych spraw na kategorie, wymienione w art. 55 rozporz. Prez. Rzp. z 19.I 1938 (Dz. U. z r. 1936, poz. 555) przedstawia się następująco: z ust.

(1)—104, z ust (2)- 108, z ust. (4)—96, z ust. (6)—13. W myśl. art. 109 tegoż rozp. 2 sprawy. Innych spraw (opinie i komunikaty) — było 10. Budżet Wydziału Wojewódzkiego wynosił 20.435 zł.

Z WOJEWÓDZTWA STANISŁAWOWSKIEGO

Oświata w r. 1936/37. W okresie tym było na terenie województwa 11 gimnazjów dawnego typu, które posiadały tylko siódme i ósme klasy. Średnie szkolnictwo prywatne liczyło 18 zakładów. W ostatniej fazie likwidacji istniały jeszcze 3 państwowe seminaria nauczycielskie.

Szkolnictwo powszechne niższe liczyło 1095 szkół publicznych i 53 prywatne. W r. 1936 wzniesiono 14 nowych budynków szkolnych o 55 salach. Szkolnictwo zawodowe obejmowało 6 szkoł rzemieślniczo-przemysłowych, 4 szkoły zawodowe żeńskie, o szkół handlowych, 9 szkół rolniczych i 24 szkoły dokształcające zawodowe.

Województwo stanisławowskie posiada wysoki odsetek analfabetów (54.2% ogółu ludności w wieku ponad 10 lat); dlatego położono silny nacisk na akcję oświaty pozaszkolnej. Jako aparat działania tej akcji służyło nauczycielstwo szkół powszechnych, instruktorzy oświaty pozaszkolnej, oraz organizacje oświatowe. Zorganizowano kursy dla przodowników oświatowych i bibliotekarzy, kursy wieczorowe, kursy dla analfabetów przedpoborowych, świetlice, biblioteki, teatry i chóry ludowe, uniwersytety ludowe i powszechne, domy ludowe, oraz koła b. wychowanków szkół powszechnych.

Opieka społeczna w r. 1936/37. Opiekę społeczną zakładową spełniało 72 zakłady opieki całkowitej i 11 zakładów opieki częściowej nad dziećmi i młodzieżą, oraz 10 zakładów opieki całkowitej nad starcami i kalekami. Opieka otwarta prowadzona była przez związki samorządowe za pośrednictwem opiekunów społecznych. Dożywianie dzieci objęło około 25.000 dzieci w okresie roku szkolnego, w okresie letnim dzieci objęte były akcją kolonij i półkolonij letnich, z których korzystało około 10.000 dzieci. Zapoczątkowano również półkolonie zimowe, z których korzystało 803 dzieci.

Za pośrednictwem Woj. Biura Funduszu Pracy przeprowadzono następujące akcje: 1) rozprowadzono w terenie 1.585.000 zł na akcję zatrudnienia, za którą to sumę przerobiono 600.860 robotnikodniówek; 2) prowadzono doraźną akcję pomocy bezrobotnym; 3) subsydiowano spółdzielcze warsztaty pracy w pow. dolińskim, warsztaty tkackie w Ludwikówce, fabrykę kożuchów w Tyśmienicy i wytwórnię szkła w Nadwórnej; 4) subsydiowano akcję zatrudnienia pracowników umysłowych, rozbudowy ogródków działkowych, kolonie i półkolonie letnie; 5) prowadzono pośrednictwa pracy; 6) wypłacono tytułem zasiłków dla bezrobotnych kwotę 194.304 zł.

Nadzór nad ochroną bezpieczeństwa i higieny pracy sprawował okręgowy Inspektorat Pracy we Lwowie za pośrednictwem obwodowych inspektoratów pracy w Stanisławowie i w Stryju.

BIBLIOGRAFIA

KSIĄŻKI

Cetnarski Stanisław: **Miasto Łańcut.** Z dziejów i z własnych wspomnień. Wąbrzeżno 1937 r., stron 119.

W broszurze opisuje autor dzieje Łańcuta od XIV wieku po dzień dzisiejszy. W broszurze szereg ilustracyj.

Dąbrowski Włodzimierz dr, przewodniczący i sprawozdawca generalnej komisji budżetowo-skarbowej, wicemarszałek Sejmu Śląskiego: **Sprawozdanie generalne o budżecie województwa śląskiego na rok 1938/39, obrazujące wartość śląskiej pozycji gospodarczej i politycznej w strukturze Państwa.** Katowice 1938 r., stron 115. Tłoczono z polecenia Marszałka Sejmu Śląskiego.

W części I sprawozdanie obrazuje wartość śląskiej pozycji gospodarczej i politycznej w strukturze Państwa oraz znaczenie, jakie posiada dla społeczeństwa na Śląsku własny samorząd i maluje tło, na którym samorząd ten działa, zaspokajając potrzeby kulturalne i gospodarcze oraz rozwiązując szereg zagadnień specjalnych, ciążących na tym rejonie. Część II sprawozdania obejmuje wyjątki z informacyj, udzielonych przez kierowników poszczególnych działów administracji, a obrazujących w szczegółach dany odcinek. Część II zawiera materiał statystyczny, ilustrujący cyfry budżetowe, stan urzędników i niższych funkcjonariuszów, obciążenie ludności podatkiem dochodowym itp.

Niedowiarek Marek: **Rozwiązanie sprawy żydowskiej w Polsce.** Rozmowy z politykami. Warszawa 1938 r., stron 32. Zakład graficzny P. Szwede, Warszawa, Warecka 9.

W broszurze porusza autor w formie dialogów zagadnienia asymilacji, separacji i emigracji Żydów z Polski.

Sławiński Tadeusz: **Uwagi krytyczne o książce prof. Feliksa Młynarskiego p. t. „Proporcjonalizm ekonomiczny".** Warszawa 1938 r., stron 52. Odbitka z zeszytu 2 „Przeglądu Gospodarczego" z 1938 r.

Autor przeciwstawia się tezom „proporcjonalizmu gospodarczego" i wyraża pogląd, że do totalizmu i kapitalizmu państwowego—do którego głoszony proporcjonalizm niechybnie by doprowadził—w Polsce nie dojdzie.

Taubenschlag Gustaw, docent Wolnej Wszechnicy Polskiej: **Organa ustrojowe samorządu miejskiego.** Łódź 1938 r., stron 62. Nakładem Zarządu Miejskiego w Łodzi.

Po uwagach wstępnych omawia autor w kolejnych rozdziałach powstawanie, ustrój i kompetencje, uzupełnianie i rozwiązywanie rady miejskiej, stanowisko przełożonych gmin, ławników, zarządu gminy, władz tymczasowych, uprawnienia i skład komisyj radzieckich oraz zagadnienie nadzoru nad samorządem. W pracy tej uwzględnia autor w szerokiej mierze zarządzenia i wyjaśnienia, wydane w wykonaniu ustawy o częściowej zmianie ustroju samorządu terytorialnego przez Ministerstwo Spraw Wewnętrznych.

Autor zapowiada wydanie oddzielnej pracy, dotyczącej odrębności ustrojowych Śląska, Gdyni i Warszawy.

Teslar Tadeusz: **Propaganda bolszewicka podczas wojny polsko-rosyjskiej 1920 roku.** Warszawa 1938 r., stron XII+309. Wojskowy Instytut Naukowo-Oświatowy. Główna Księgarnia Wojskowa w Warszawie, ul. Krakowskie-Przedmieście 11.

Praca dzieli się na pięć rozdziałów. W rozdziale I przedstawia autor organizację akcji politycznej w czerwonej armii, w rozdziale II opisuje propagandę sowiecką w Polsce, w rozdziale III rozwija tezę o propagandzie bolszewickiej jako współdziałaniu operacyjnym z czerwoną armią, w rozdziale IV mówi o tymczasowym komitecie rewolucyjnym Polski (tzw. rządzie Marchlewskiego), wreszcie w rozdziale V opisuje środki techniczne propagandy sowieckiej.

Książka obejmuje swą treścią szereg zagadnień, które w oparciu o doświadczenia historyczne z czasów wojny 1920 roku, stanowią aktualną podstawę do przeciwdziałania propagandzie bolszewickiej.

Tobiasz Mieczysław mgr: **Pionierzy odrodzenia narodowego na Śląsku (1763—1890)**. Katowice 1937 r., stron 128 Nakładem Księgarni i Drukarni Katolickiej s. a. w Katowicach, M. Piłsudskiego 58.

Praca jest próbą syntezy kształtowania się duszy dzisiejszego Ślązaka i utrzymania się polskości na Śląsku mimo pozostawania Śląska przez szereg wieków pod obcym panowaniem.

Unger Stanisław dr: **Prawo naftowe**. Uwagi do projektu ustawy o ułatwieniach w poszukiwaniu i wydobywaniu minerałów bitumicznych. Warszawa 1938 r., stron 60. Nakładem Księgarni F. Hoesicka. Rozprawy prawno-gospodarcze II.

Praca stanowi komentarz i w pewnym zakresie również krytykę ukazać się mającej ustawy wymienionej w podtytule.

Wachholz Szczęsny: **Nowy ustrój Związku Sowieckiego**. Warszawa 1938 r., stron 27. Drukarnia Polska w Warszawie, Szpitalna 12.

W poszczególnych punktach wylicza autor poszczególne akty konstytucyjne Związku Sowieckiego, przedstawia genezę konstytucji z dnia 5 grudnia 1936 r., omawia podstawy ustrojowe nowej konstytucji, przedstawia organizację Związku Sowieckiego oraz daje ocenę tej nowej organizacji.

Bolszewizm. Praca zbiorowa. Biblioteka Książki Chrześcijańskiej. Lublin—Uniwersytet 1938 r., stron 108. Towarzystwo Wiedzy Chrześcijańskiej.

Na całość książki składają się rozprawy następujące: *X. dr Józefa Pastuszki*: „Filozofia komunizmu-materializmu", *X. dr Piotra Stopniaka*: „Cerkiew rosyjska wobec bolszewizmu", *inż. Antoniego Kozłowskiego*: „Stan religii chrześcijańskiej w Rosji Sowieckiej", *dr Henryka Dembińskiego*: „Kolektywizm i totalizm jako zasady życia", *dr Ignacego Czumy*: „Państwo sowieckie".

Drugi powszechny spis ludności z dn. 9.XII 1931 r. *Mieszkania i gospodarstwa domowe. Ludność. Stosunki zawodowe.* Statystyka Polski, seria C. Główny Urząd Statystyczny. Warszawa 1938.

Zeszyt 83 zawiera ostateczne wyniki spisu ludności dla *woj. białostockiego*, zeszyt 85 zaś dla *woj. lubelskiego*.

Encyklika Papieża Piusa XI o komunizmie. Poznań 1937 r., stron 32. Nakładem Kancelarii Prymasa Polski.

Broszura zawiera przetłumaczony na język polski tekst wymienionej w tytule encykliki.

Kodeks zobowiązań. Wydanie II. Warszawa 1938 r., stron 286. Wydawnictwo Ministerstwa Sprawiedliwości.

Broszura ta, formatu kieszonkowego, zawiera teksty kodeksu zobowiązań, przepisów wprowadzających ten kodeks i rozporządzenia z dnia 25 czerwca 1934 r. Broszura jest do nabycia w administracji wydawnictw Ministerstwa Sprawiedliwości w Warszawie, ul. Długa 50. Cena wydawnictwa w oprawie kartonowej zł 1 gr 80, w oprawie płóciennej zł 2 gr 60.

Ogólna instrukcja o organizacji samoobrony ludności pod względem o. p. l. Warszawa 1937 r., stron 15 Ministerstwo Spraw Wewnętrznych. Nr Wojsk. o. p. l. 284/1.

Broszura zawiera tekst wymienionej w tytule instrukcji.

Przemówienie prezydenta m. st. Warszawy Stefana Starzyńskiego, wygłoszone na 38 posiedzeniu Tymczasowej Rady Miejskiej w dniu 26 stycznia 1938 roku. Warszawa 1938 r., stron 53 znormalizowanego formatu A^4. Zarząd Miejski w m. st. Warszawie.

W przemówieniu wygłoszonym w związku z wniesieniem preliminarza budżetowego m. st. Warszawy na rok 1938/39 zobrazowano zagadnienia finansowo-budżetowe m. st. Warszawy, urządzenia miejskie ze szczególnym uwzględnieniem inwestycyj, dokonanych od 1934 r., działalność zarządu m. st. Warszawy w dziedzinie opieki społecznej i zdrowia oraz oświaty i kultury, zagadnienia aprowizacji stolicy itd. W tekście liczne zestawienia, wykresy i mapki statystyczne.

Przemówienie szefa Obozu Zjednoczenia Narodowego gen. Stanisława Skwarczyńskiego na zjeździe prezydiów okręgów O. Z. N. w Warszawie w dniu 21-go lutego 1938 r. Stron 14. Oddział Propagandy Obozu Zjednoczenia Narodowego.

Statut Stronnictwa Zachowawczego. „Drukarnia Polska" w Warszawie, Szpitalna 12. Stron 8.

Ustawy i rozporządzenia z lat 1918—1934. Tom VIII. Rok 1934 według stanu prawnego z dnia 1 lutego 1938 r. Warszawa 1938 r., znormalizowanego formatu A^4 stron 875. Wydawnictwo Ministerstwa Sprawiedliwości.

Wyszedł z druku tom VIII i ostatni wydawnictwa „Ustawy i rozporządzenia

z lat 1918—1934". Tom ten jest do nabycia w administracji wydawnictw Ministerstwa Sprawiedliwości w Warszawie, ul. Długa 50. Cena tomu 12 zł. Zapowiedziano wydanie skorowidza i suplementu do ustawodawstwa, zawartego w wydawnictwie.

Wojskowa służba oficerów. Nowe przepisy ustawowe. Warszawa 1938 r., stron 88+XLVIII. Nakładem Towarzystwa Przyjaciół Związku Strzeleckiego oddział w Sulejówku.

Broszura zawiera tekst dekretu z dnia 12 marca 1937 r. o służbie wojskowej oficerów oraz tekst rozporządzenia wykonawczego z dnia 9 września 1937 r., tudzież krótki przewodnik-informator po Warszawie.

Wojskowa służba pomocnicza kobiet. Komitet Społeczny Przysposobienia Kobiet do Obrony Kraju. Warszawa, ul. Myśliwiecka 3. Styczeń 1938 r., stron 7.

Broszura omawia tu artykuły nowej ustawy o powszechnym obowiązku wojskowym, które przewidują udział kobiet w wojskowej służbie pomocniczej.

CZASOPISMA

Biuletyn polsko-ukraiński. Warszawa, tygodnik nr 22. *M. Kowalewski*: Ponowny wzrost opozycji ukraińskiej w partii komunistycznej i nowe represje.

Biuletyn urzędniczy. Warszawa, miesięcznik nr 3—4. *Sigma*: Naprawa administracji. *Dr J. Haytler*: Projekt reformy uniwersyteckich studiów prawnych.

Gazeta sądowa warszawska. Warszawa, tygodnik nr 20, 21 i 22. *L. Lichtszajn*: Walka z przestępczością nieletnich w Anglii (c. d.).

Głos gminy i gromady wiejskiej. Warszawa, dwutygodnik nr 11. *St. S.*: Gospodarka gminna w województwach zachodnich.

Gospodarka narodowa. Warszawa, dwutygodnik nr 10. *Lepold Cara*: Gospodarcze przyczyny przewrotu w Niemczech.

Kronika Warszawy. Warszawa. kwartalnik nr 4. *E. Budziszewski*: Obrót zwierzętami rzeźnymi i mięsem w Warszawie.

Palestra. Warszawa, miesięcznik nr 5. *S. Urbanowicz*: Kontrola sądowa nad działalnością administracyjną. *Prof. dr E. St. Rappaport*: W poszukiwaniu prawa polskiego samoistnego. *Dr Józef Sarapata*: Z ustawodawstwa ostatniej doby.

Polityka narodów. Warszawa, miesięcznik. Tom XI, zeszyt 3. *J. Wagner*: Problem Palestyński.

Polityka narodowa. Warszawa, miesięcznik nr 3. *Z. Berezowski*: Taktyka sudecka w Polsce. *Karol Stojanowski*: Czechosłowacja a interesy Polski.

Polska gospodarcza. Warszawa, tygodnik nr 22. *A. K. Ivanka*: Wyniki budżetowe.

Przegląd budowlany. Warszawa, miesięcznik nr 5. *Inż. arch. St. Płoski*: Zagadnienie obrony przeciwlotniczej w budownictwie garażowym.

Przegląd współczesny. Kraków, miesięcznik nr 6. *A. Krzyżanowski*: Źródła i symptomaty wzbogacenia się nowoczesnych społeczeństw.

Samorząd. Warszawa, tygodnik nr 21. *F. Branny*: Rola samorządu w organizacji wczasów pracowniczych. *Mgr Z. Gałaczyński*: Świadczenia szarwarkowe duchownych w woj. południowych, nr 22. *St. Michalski*: W sprawie opłat drogowych. *Z. Wojciechowska*: Międzykomunalne związki samorządowe. *J. Jackowski*: Przywileje podatkowe duchowieństwa w b. zaborze pruskim. *St. Rudziński*: O zmianę przepisów egzekucyjnych przeciwko związkom samorządowym.

Współczesna myśl prawnicza. Warszawa, miesięcznik nr 5. *Dr G. L. Bassani*: Drogi rozwoju prawa faszystowskiego. *J. Kocznur*: Za i przeciw karze chłosty. *J. St. Piątowski*: Unarodowienie prawa rzeczowego.

Gasschutz und Luftschutz. Berlin, miesięcznik nr 5. *Dr ing. E. Knipfer*: Grundsätzliches über den Aufbau des zivilen Luftschutzes in Oesterreich.

Reichsverwaltungsblatt. Berlin, tygodnik nr 21. *Dr B. Dennewitz*: Oesterreichischen Gemeindebeamtenrecht.

Zeitschrift für öffentliche Wirtschaft. Berlin, miesięcznik nr 5. *Bauch*: Preispolitik und öffentliche Aufträge.

Drukarnia Gaz. Adm. i P. P., Warszawa, Trębacka 11.